

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIII — Број 517
Субота 25. новембар 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

СПОМЕНИК ГАЛЕБУ

Новој насеобини у америчкој држави Утах огромни ројеви скакаваца претили су у три узастопне године, од 1848. до 1850. да униште усеве. Али, са обале Калифорније долетела су јата галебова, таманила скакавце и спасла досељенике од пропасти. У знак захвалности они су галебовима подигли леп споменик.

РАДОЗНАНИ ТОМ

У једном прозору „Крчме код краљеве главе“ у Коventрију, у Енглеској, стоји статуа „Тома који вири“. Том је личност из легенде о леди Годави (XI век) која је, да би ослободила грађане Коventри-

ја великог пореза што им је њен муж гроф Леофрик прописао, притајала на услов свог супруга и потпуно нага пројавала кроз град. Да би поштедили њену срамежљивост, сви грађани затворили су се у куће и само је „Том који вири“ гледао кроз једну пукотину на дрвеним капцима због чега је, каже легенда, изгубио вид.

ЗБОГ САИЧНОСТИ

Свирепи римски император Нерон осудио је на смрт и погубио сенатора Петуса Трасеу. Сенаторова једина кривица била је у томе

што је веома лично на једног некадашњег Нероновог учитеља кога касније император није волео. Догодило се то 63. године наше ере.

ЖИВА БИБЛИОТЕКА

Иг Доно (1527—1591), чувени француски правник, знао је напамет читав „корпус јурис“ — 100 књига старог римског права.

У ОВОМ БРОЈУ: Прва ђозоришна реч у Београду — Слонови ђлачу као људи — Безимени хероји — Паника у ђосластичарници — У ђодводној Гробници — Оџац, река

ПАНИКА

у посластичарници

Звјање телефона раз- било је јутарњу тиш- ну у канцеларији ди- ректора зоолошког врта у Кијеву. Звали су га из кухи- ње централне градске пос- ластичарнице.

— Код нас у кухињи... у посластичарници... налази се један мајмун, — муцао је неко узбуђеним гласом.

— Шта? Шта?
— Мајмун, разумете ли,

мајмун, животиња из вашег зоолошког врта!

Мада су сви мајмуни зоолошког врта били у кавезима и занимали се својом јутарњом тоалетом, директор Опанас Семенович Тун- да одговорио је:

— Одмах долазимо!

— Молим вас, само брзо!

Све тесто нам је поварно...

У слушалици се чуо тресак. А затим је настала тишина. После једног минута телефон је поново зазвонио и један бас саопштио је директору:

— То је мајмун бацио једну чинију на главу човеку који је малочас с вама разговарао.

У посластичарници су љу-

ди из зоолошког врта за- текли прави хаос. Завесе покидане, на поду барезит- ког теста и разбијених јаја.

А виновник свега тога — мали мајмун макака-резус — седео је на гарниши и са за- довољством цепао на резан- це дугачку свилу завесу.

Мајмун је ухваћен с теш- ком муком, и то помоћу специјалне мреже коју су на- кадно морали да донесу из зоолошког врта.

Како је четвороноги прес- тупник допао у посластичар- ницу и до данас је тајна и- ако се то догодило пре бли- зу годину дана. Његов соп- ственик није се нашао. Мај- мун није могао тек тако да стигне из шуме јер мајмуни, као што је познато, не жи- ве у Европи.

Вероватно је животиња побегла од свог господара, скитала се ноћу улицама града а ујутру, привучена пријатним мирисом, упала у посластичарницу.

Данас се овај мајмун на- лази у кијевском зоолошком врту. Он весело скаче по ка- везу и стално нешто мрмља као да прича осталим мај- мунима о својој необичној авантури.

ПАКЛЕНА БРЗИНА

Зупчаник на бициклу при- брзини од 15 километара на сат направи у минути 45 обр- таја. Грамофонске плоче се окрећу 33 до 78 пута у мину- ту. Парни ваљак има просеч- но 130 обртаја а код парних турбина је брзина различита — од 1500 до 2000 обртаја у минути. Осовина на путнич- ком аутомобилу се окреће око 2000 пута при војњи од 60 километара на сат.

„Серпске новине“ од 19. јуна 1897. године у својој рубрици „Београдске ве- сти“ донеле су ово обаве- штење грађанима:

„У четвртак 21. ов. мес. имаће наша публика прили- ке да види у „Грађанској касини“ Едисонова фоно- граф. Машина ова која је први пут на париској из- ложби приказана, наша је највеће признање код научењака, а задивила је велику публику, јер је за- иста прави триумф меха- нике. Њиме се фиксирају и репродуцирају гласови човечији и музични, и то

тако да се експеримент е репродукцијом извесног гласа, свирке или песме, може опетовати колико пу- та човек жели. Инструме- нат је својина г. Р. Пију- ковића из Оршава а г. Ал- ковић, професор Велике школе, био је тако добар те је одбору „Грађанске касине“ обећао да ће раз- ложити теорију овог ин- струмента и објаснити ње- гова својства. Као што чу- јемо г. Пијуковић показа- ће свој фонограф доцније и у сали Велике пиваре где ће и шира публика има- ти прилике да га види.“

НЕ ИНТЕРЕСУЈЕ ИХ ПУТОВАЊЕ НА МЕСЕЦ

Док се у САД чине напо- ри да се обезбеди 40 ми- лијарди долара потреб- них да се у догледно време — до 1970. године — оствари прво путовање човека на Месец, две трећине америч-

ких држављана уопште се не интересује за то.

Познати Галупов институт је организовао једну анкету са питањем које је овако гласило:

„Сматра се да ће Сједиње- не Државе утрошити 40 мили- јарди долара — односно 225 долара по сваком Американ- цу — да би се послао човек на Месец. Да ли сте сагласни са овим планом?“

Резултат ове анкете је био изненађујући. Показало се да велика већина Американаца не одобрава толики издатак.

Галуп је анкетирао 14.447 специјално одабраних особа а резултат је изгледа овако: за — 33%, против — 58%, уз- држаних — 9%.

Новинари су после овога преузели ствар у своје руке: интервјуисали су оне који су гласали против и углавном до-

били исти одговор који от- прилике овако гласи:

— Чему може да служи о- дашиљање човека на Месец? Зар 40 милијарди долара не би могло да се употреби за нешто корисније?

Познати научник и добит- ник Нобелове награде за хе- мију, др Харолд Еки, на пи- тање „Чему може да служи такав подухват?“ одговорио је:

— Без сваке сумње првом путовању човека на Месец претходиће веома брижљиво испитивање — одашиљаће се многи васионски бродови у правцу Месеца како би ин- струменти на њима донели што прецизније и веома дра- гоцене податке из васионе. Али то изискује силне мате- ријалне издатке. Специјалне

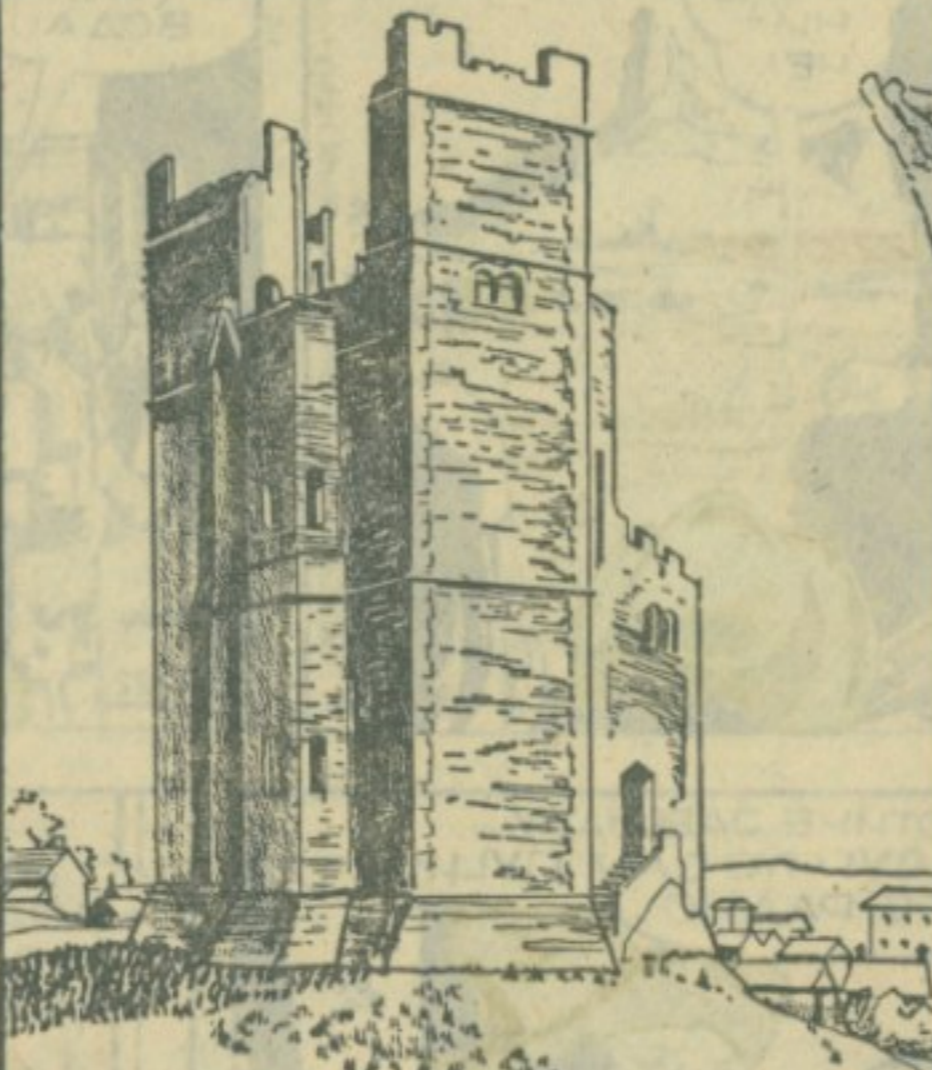
трошкове захтеваће и изград- ња нарочитих инструмената који треба да изврше мерења на површини Месеца, због че- га се већ гради ракета „Кен- таур“. Али пре ње треба да се испробају сличне ракете због нових средстава за њен потисак јер она мора да пре- вали огромно пространство од земље до Месеца. Све у свему за науку је то од о- огромног значаја јер ми сада само наслуђујемо какво је стање на Месецу. Наравно, лаику се то чини као пука утакмица што ни у ком слу- чају није тако. Такво гле- дање на ствари је права бес- смислица. У питању је једно високо научно достигнуће.

Ripley's — Вероватли или не!

ЧУВЕНИ ФРАНЦУСКИ УЧЕЊАК ПРОФЕСОР МАТИРЕН ВЕЈСИЈЕР Д' АА КРОЗ ИЗРЕЧИТОВАО ЈЕ ЈЕДНОМ НАПАМЕТ ЧИТАВУ ДАНТЕОВУ „БОЖАНСТВЕНУ КОМЕДИЈУ“ — 750. 000 РЕЦИ, ГОВОРИО ЈЕ НЕПРЕКИДНО 20 ЧАСОВА

© 1961, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

ЗАМАК ОД МОРСКИХ РАКОВА

ЗАМАК ОРФОРА У ЕНГЛЕСКОЈ, САГРАЂЕН 1165 ГОДИНЕ. ИМА ЗАДОВЕ КОЈИ СЕ ОДСТОЈЕ ОД ОКАМЕЊЕНИХ МОРСКИХ РАКОВА

НАДРАМАТИЧНИИ СКОК У ИСТОРИЈИ

ЈОН СВЕН ИЗ ШЕПВИКА (ЕНГЛЕСКА), ОСУЂЕН НА СМРТ ШТО СЕ БОРИО ПРОТИВ КРАЉА, УМАКАО ЈЕ ЧЕТИ ВОЗНИКА У ДВА УЗАСТОПНА СКОКА КОЈИ СУ КАСНИЈЕ БИЛИ ИЗМЕРЕНИ: ИЗНОСИЛИ СУ 12,5 МЕТРА!

МОСТ ЕБЕЈГ У ОКАМЕЊЕНОЈ ШУМИ У АРЖИОНИ У СТВАРИ ЈЕ ДРВО ДУГАЧКО 34 МЕТРА КОЈЕ ЈЕ ПАЛО ЈОШ У ПРЕИСТОРИСКО ДОБА И ОТАДА, У СВОМ ОКАМЕЊЕНОМ ОБЛИКУ, ПРЕМОШЉУЈЕ ПРОВАЛИЈУ ДУБОКУ ПРЕКО 10 МЕТРА

ДВА ОКРУГА ЗА ЈЕДНО ТЕЛЕ!

ЗА СВЕГА ЈЕДНО ПОКАОЊЕНО ТЕЛЕ БИЗОНА КРАЉЕВСКИ ГУБЕРНЕР ВИРѢНИЈЕ ВИАЏАМ ГУИ, ДАО ЈЕ КАО УЗДАРЈЕ БЕНЈАМИНУ ВОРАЕНУ ТАПИЈУ НА ЧИТАВО ЗЕМЉИШТЕ КОЈЕ ДАНАС САЧИЊАВАЈУ ОКРУЗИ РОКЕРИЈИ И ОГУСТА — УКУПНО 92.100 ЈУТАРА ЗЕМЉЕ (1736)

АУТОРСКО ПРАВО

Индијанци Цимсиен у Бри-танској Колумбији столећима су поштовали написани закон о „ауторском праву“ — свима

који су правили „нацрте“ од-носно давали идеје о правље-њу стубова-тотема са ликови-ма богова.

ЦВЕТ КАМЕЛЕОН

Хоја, једна врста цузавице која расте на Хавајским остр-

вима промени боју цвета од жутог до наранџастог и црве-ног — за свега 24 часа.

НИКАДА...

Никада нико не може своје име потписати на исти начин.

Могућност да се то учини је управо један према 68 трили-она.

ЉУБАВНО ПИСМО ТЕШКО 16 КИЛОГРАМА

Приликом ископавања ста-рина у Халдеји нађено је љубавно писмо, у ствари камен тежак равно 16 кило-грама, које је писао неки Гимик дами свога срца по имену Дазбуји. Ево садржи-не тога писма: „Нека бог

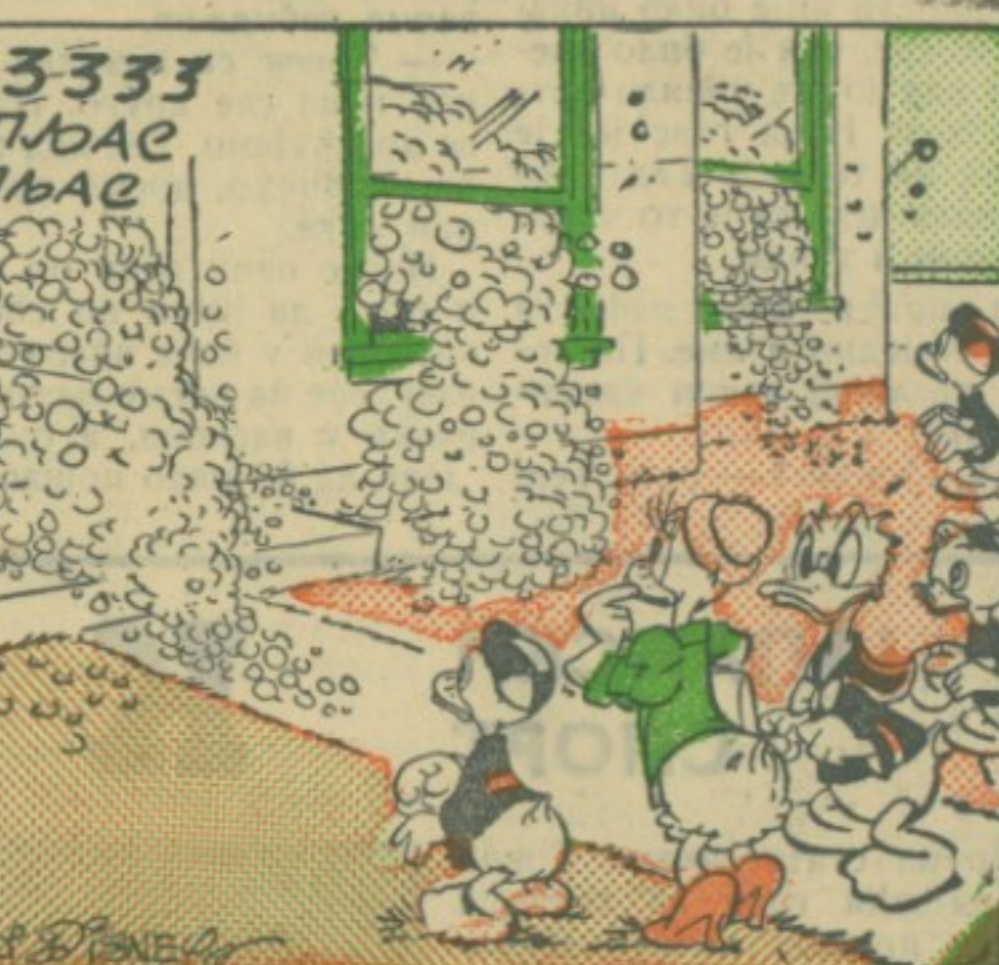
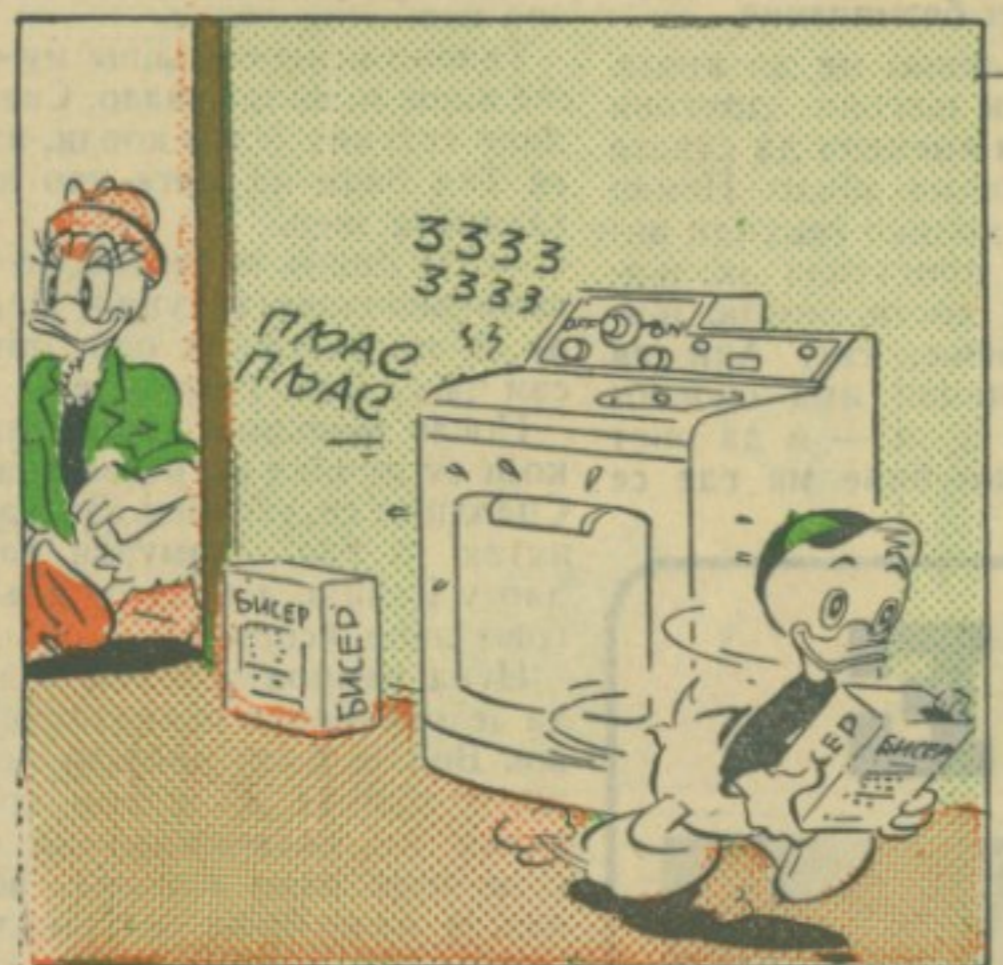
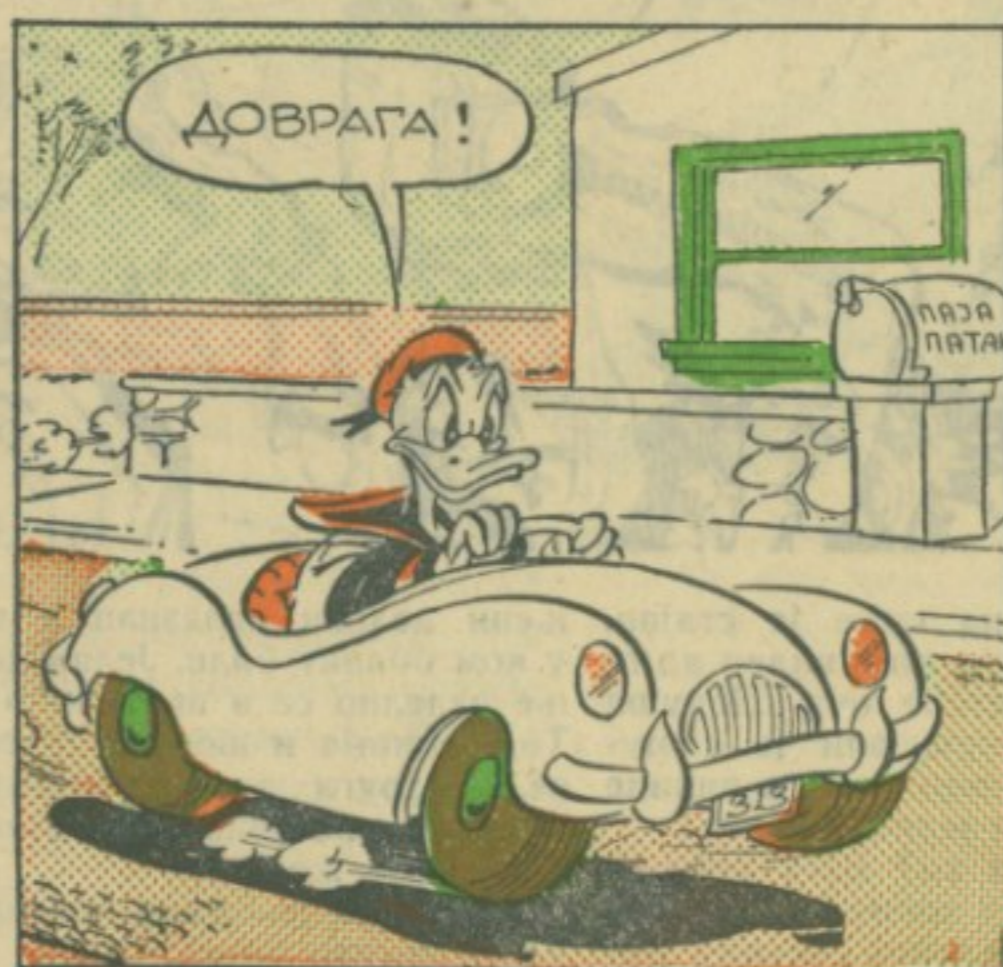
сунца твој живот продужи у вечност. Пошаљи ми неку вест. Ја живим у Вавилону и одавно те нисам видео. Тужан сам због тога. Кад до-ђеш бићу неизмерно срећан. Желим да живиш вечно... ради мене“

СЛИЧАН ПЕРУ

Једна врста ровчнице (род *sohex*) која у Малији живи по

дрвећу има дуги реп сасвим сличан перу.

ПЛОВЕЋИ СТАНОВИ

лампе. Ако и тога нема-онда једноставно — рано лежу.

У овим становима се бо-рави привремено — док се

не добије дозвола за ула-зак у градско насеље. Али, многи млади брачни парови су задовољни и овим пловечим кућицама, иако

је канал доста удаљен од града.

Са обале до куће на чам-цу долази се преко малих степеница. Ово наравно ни је погодно једино за децу.

АРАБЉАНСКА ПРИЧА

Два Арабљанина говоре о путовању авионом.

— У авиону се — каже један од њих — сасвим без-бедно сада путује. Због чега се ти онда плашиш? Кад буде дошао твој час, Алах ће те наћи ма где био: на земљи или у ваздуху.

— Тако је — одговори други — али замисли ако Алах, док сам ја у авиону, дође по пилота?

„Технички смо — надљуди, морално — нисмо још поста-ли људи. То су најважнији проблеми нашег времена“ — сматра Хаксли, британски пи-сац.

„Потребно је две године да човек научи да говори али и више од педесет година да научи да ћути“ — рекао је Ернест Хемингвеј.

СТРАШНИЈИ ОД КУГЕ

Безимена и незасита неман са планете Алтар VI апсорбује људе али се опет дели и враћа им њихов облик. Они постају део ње и враћају се на земљу да је покоре

Са Тедом се морало до-
годити нешто необично
док се налазио на
путу по васиони — мислили
су стално његова сестра Маг-
да и зет Дејв Спалдинг док
су га посматрали ове вечери
кад се после пет година про-
ведених у васиони вратио. У
његовом понашању било је не-
чега узнемирујући чудног и
необичног, што је Магду у из-
весним тренуцима наводило
на мисао да он уопште и ни-
је њен брат. На Тедовом ли-
цу је стално лебдео осмех, а
баш он је учинио да се Дејв
још од првог тренутка осећа
непријатно. Било је у том о-
смеху нечега чудног, далеког
и нељудског — као да се
смејала маска на мртвом ли-
цу човека.

— Да ли си дуго чекао док
су вас пустили са аеродрома?
— упита Спалдинг.

— Лекарски преглед само...
Било сам готов око осам и чет-
врт.

— Како онда ниси стигао
раније? — упита га сестра. —
Ракетом ти до куће није тре-
бало ни пола сата...

— Ишао сам подземном же-
лезницом. Нисам знао да је у
овом делу града уведена ра-
кетна линија.

Док су Тед Кени и Спал-
динг разговарали о тим ново-
стима, Магда је кришом по-
сматрала брата. На његовој
спољашности није било никак-
ве промене, али је било тре-
нутака кад јој се чинило пот-
пуно стран. Неки глас јој је
говорио да то није Тед иако
није знала шта га је то чини-
ло чудним и туђим.

Дејв приђе фонографу и
притисну једно дугме. По со-
би се разлише звуци камер-
не музике.

— Ах, Моцарт! — рече Тед.

— Колико га већ времена ни-
сам слушао.

— Хоћеш ли нешто да по-
пијеш? — упита га Спалдинг.

— Мислим да би ми годила
чашица вискија.

— Исти си — рече Магда
одагнавши неугодну сумњу
која ју је упорно мучила. —
Волиш исту музику и пијеш
исто пиће као пре.

— Пет година није веч-
ност... Има ствари које сам
и заборавио. Али Моцарт и
добар виски не заборављају
се лако.

— Причај нам где си све
био, ако то није службена тај-
на — затражи Спалдинг.

— Нешто јесте, али већи
део није. Интересантна је, ре-
цимо, планета Денеб. Око сто
тину малих месеца круже око
ње и преко ноћи је обасјава-
ју блештаво белом светлош-
ћу.

Пошто испразни чашицу,
Тед их погледа и настави:
— Не можете ни замислити
како је то осећање наћи се
поново на Земљи после толи-
ког лутања по васиони.

— Колико си одсуства до-
био? — упита Спалдинг.

— Три недеље. Надам се да
вам нећу много сметати.

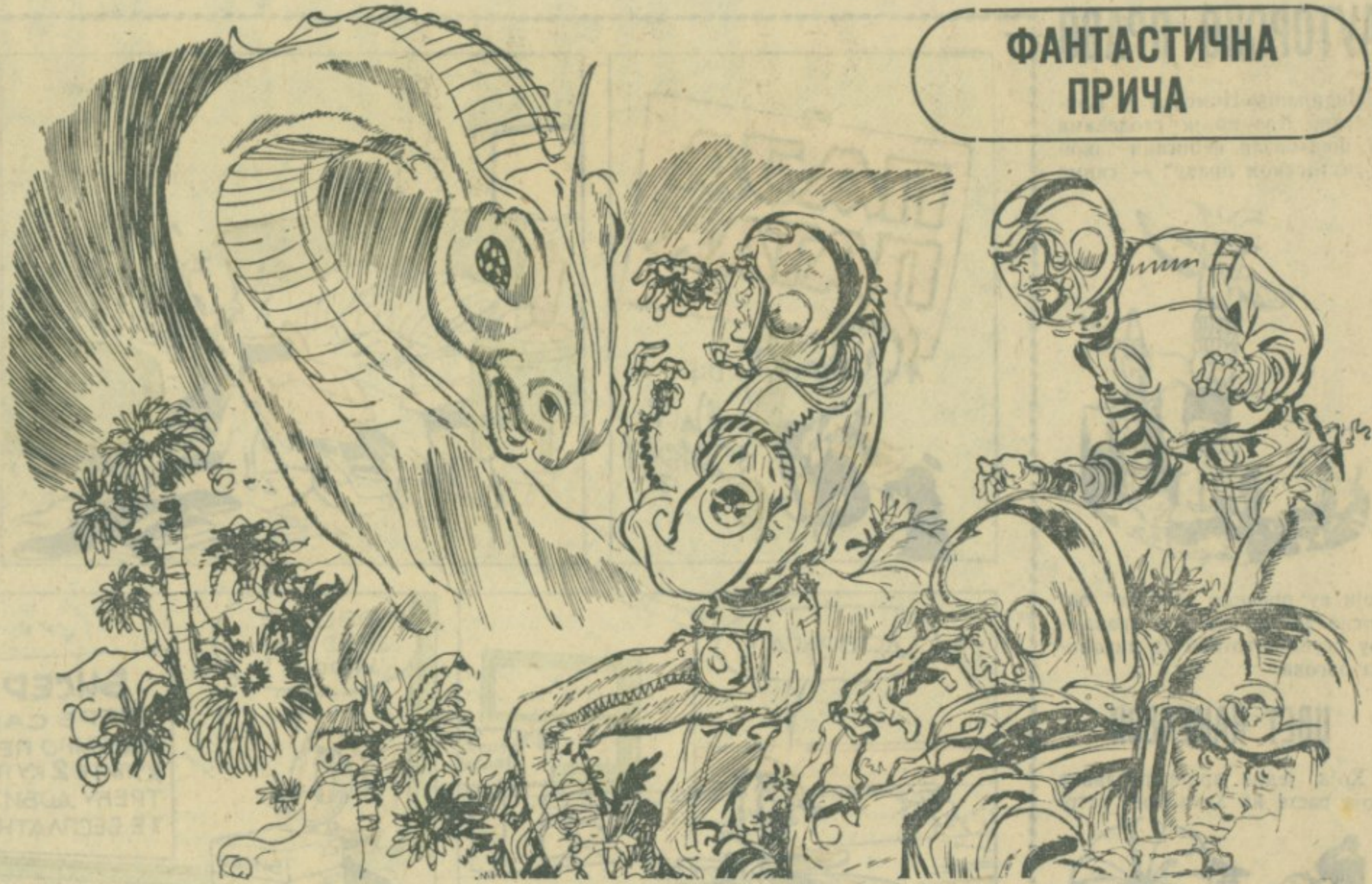
— А онда опет пет година
летења по васиони?

— Да, Маг. Само остаћемо
у границама нашег галактич-
ког система.

— Мора да је ваш живот
веома узбудљив.

— Човек се навикне на то
као и на све друго. Највише
се досађујемо. Тек кад се не-
где искрчимо, време почне да
нам лети.

После ових речи он устаде
и поче да шета по соби за-
вирујући у нове апарате про-
изведене за време његовог бо-
равка у васиони, а онда из-
јави да би радо пошао на спа-
моћ, Тедове очи га приковаше

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

пање. Спалдинг пође да га ис-
прати до његове собе.

Кад јој се муж после петна-
естак минута вратио, Магда
је још седела у истом поло-
жају и замишљено гледала у
једну тачку пред собом.

— Могли бисмо и ми да по-
ђемо на спавање, Маг. Већ је
одавно прошло једанаест...

— Дејв, у мене се увукао
неки страх. Не верујем да ћу
моћи да заспим. За све вре-
ме имам осећање да је Тед
некако друкчији. Глас, па по-
глед, осмех... Ја га се пла-
шим...

— Којешта.
— Хоћеш ли нешто да ми
учиниш?

— Шта?

— Попни се до његове со-
бе. Наћи неки изговор... Он
се сад сигурно свлачи. Погле-
дај да ли на грудима има је-
дан дуг ожиљак... на левој
страни. Добио га је још кад
смо били деца.

Дејв слеже раменима и по-
ђе. Закувавши на врата он их
отвори пре него што чу од-
говор.

— Тед, извини што улазим,
али видео сам да у соби још
гори светлост... — Спалдин-
гов глас умукну пред леденим
Тедовим погледом.

— Зашто си дошао? Ми-
слио сам да вас за ову ноћ
поштемим. Не повлачи се. Не
можеш побећи...

Спалдинг покуша да се о-
крене према вратима, али му
ноге отказаше послушност.
Као да су имале хипнотичку
моћ, Тедове очи га приковаше

за место на коме је стајао.
Ништа друго није видео до те
ледене претеће очи. Покуша
да проговори, али је с мук-
ом изговорио речи, а вилице
му ударале једна о другу:

— Ко си ти? Шта хоћеш?

— У овом тренутку сам Тед
Кени. У следећој секунди мо-
гу да се претворим у лик ко-
ји зажелим. Али у ствари сам
Тед Кени. Уосталом, како се
узме — и јесам и нисам Тед...
— притом се његово лице ис-
цери.

— Шта то говориш? Пу-
сти ме да одем...

— Не, нећеш отићи... Нај-
пре чуј моју причу. Пре но-
што смо се искрчили на пла-
нети Алтар VI, био сам Тед
Кени. Тамо постоје веома ин-
тересантни облици живота...
Некадашњи васионски пилот
Тед Кени пошао је с неколико
другова у истраживање. Усп-
ут су наишли на једну огром-
ну стену необичног облика.
Тед ју је куцнуо ногом и она
се изненадно покренула... То
више није била стена, већ не-
ман која се хранила свим што
је живо.

— Тед, престани већ једном
да говориш бесмислице.

— Не, слушај ме до краја.
Тед Кени и његови другови
нису имали времена да схвате
шта се с њима збило. Неман
их је за неколико секунди ап-
сорбовала, прогутала их, њи-
хово месо, кости, мозак, њи-
хово памћење, све. Али та
безимена неман има способ-
ност да се дели — и да опет
остане једно биће ма где се

њени делови налазили и ма
у ком облику били. Један део
ње издेलио се и претворио у
Теду Кенија и његове друго-
ве, а други део је и даље
остао да као непомична стена
чека нове жртве.

— Магда је одмах осетила
да си постао друкчији...

— Ја и даље имам целокуп-
но Кенијево памћење, његов
спољни лик, навике... Па и-
пак ја сам део немани и сви
моји другови су само то. Сви
смо ми та неман, а ускоро и
сви људи на Земљи ће поста-
ти исто што и ми. Цело чо-
вечанство ће бити прогутано,
апсорбовано необичном нема-
ни. На Земљи ће престати
сваки напредак, јер ће људи
бити осуђени да живе вечито
у оном стадијуму у коме су
се затекли пре тога. Стар ће
остати вечито стар, млад ве-
чито млад, богаљ вечито бо-
гаљ... Људска цивилизација
ће се скаменити, престати да
напредује — јер, иако имамо
сва сећања и сва знања као
пре, ми смо неспособни да
створимо било шта ново, би-
ло шта што се није налазило
у нашој свести до тренутка
ове необичне смрти.

Тедово исцерење лице му се
све више приближавало. Спал-
динг устукну један корак, али
се Тед баци на њега као из-
гладнела звер.

— Не оприри се, потребно је
само неколико секунди, Дејв,
да и ти останеш оно што сам
ја... Ево, готово је.

После неколико тренутака
који су личили на несвестицу,
Спалдинг се усправи. За трену-
так је као ошамућен гле-
дао у Кенија, а онда се и ње-
гово лице исцери.

Пуна немира и зебње Маг-
да је очекивала повратак му-
жа. Већ је било прошло пет-
наест минута. У једном трену-
тку јој се учинило да се
горе чује неко гушање, али
кад је мало боље ослушала,
закључила је да јој се то са-
мо учинило.

Нешто касније на степени-
цама се зачуше кораци. Кад
се на вратима појави Дејв,
Магда га погледа узнеми-
рено:

— Задржао си се дуго. Би-
ла сам се већ забринула.

— Још се није био свукао
кад сам ушао. Морао сам че-
кати да скине кошуљу... Ви-
део сам ожиљак.

За тренутак Магда затво-
ри очи. Шта се то с њом до-
шавало? Можда је имала гро-
зницу... Глас њеног мужа зву-
чао је некако неприродно...
слично Тедовом.

— Дејв, јеси ли заиста ви-
део ожиљак?

— Наравно. Зашто сумњаш?
Дуги и модри ожиљак од
кључне кости надоле. Добио
га је кад је у детињству пре-
скакао ограду.

— Је ли ти он то рекао?

— Јесте.

— Већ је скоро поноћ. Тре-
ба да спавам...

— Причекај само минут,
Маг, рече Спалдинг лагано.
Магда га брзо погледа и уз-
дрхта. Лице њеног мужа ли-
чило је на бледу маску мрт-
ваца. Очи су је гледале стра-
шним и мутним погледом.

— Зашто ме гледаш тако?

— Дођи овамо.

— Ту сам. Шта ти је?

— Сва сломљена она приђе.
Из груди јој се отеше јецаји:

— Шта је с тобом? Зашто
изгледаш тако страшно? Је-
си ли пијан? Умрећу... Упо-
моћ!

— Само неколико секунди,
Маг... Ето, сад ћеш постати

део нас... Тед, ја, ти, а ус-
коро цело човечанство. Сви
ћемо постати једно...

После неколико минута Спал-
динг благо упита:

— Маг, схваташ ли шта се
с тобом збило?

— Осећам се чудно. Знаш,
разумем све... Сећам се све-
га што сам раније доживела
као Магда Спалдинг. Сад ви-
ше нисам Магда, зар не? Да,
сад сам део тебе и Теду, и
свих чланова посаде...

— Ускоро ће сви људи на
Земљи постати део нас.

— Као што видим, све је
већ готово! Боље данас него
сутра... — рече Тед улазећи.

— Сад можемо поћи на
спавање — рече Спалдинг. —
А сутра, чим се нађемо с не-
ким насамом, апсорбоваћемо
га...

— Једноставно и брзо. На
овој планети за нас има доста
хране. Неколико милијарди
људи.

На вратима се зачу звук
звонцета.

— Ко би то могао бити у
ово доба? — узвикну Магда.

— Отворите му — рече Тед.

— Ох, то сте ви, господи-
не Адамсе — рече Спалдинг
кад се на вратима појави њи-
хов први сусед.

— Опростите што вас овако
касно узнемиравам. Учи-
нило ми се да се из ваше ку-
ће чуо женски врисак, па свра-
тих да видим шта се то до-
шавало.

— Истина је — рече Спал-
динг — то је био глас моје
жене.

На Адамсовом лицу се опр-
та неверица.

— Све је сада у најбољем
реду, господине Адамсе — до-
даде мирно Спалдинг.

— Онда опростите што сам
вас узнемирио!

— Зашто мало не ућете, го-
сподине? — понуди Магда
прилазећи му.

— Већ је сувише касно.

Пошто је све у реду нема по-
требно...

— Ипак, можете попиту јед-
ну чашицу. То вас неће мно-
го задржати. Ето, мој брат се
вратио с пута, па да вас ча-
стимо...

Оклевајући за тренутак, А-
дамс уће.

— Добро, немам ништа про-
тив једног доброг гутљаја. А
то је, кажете, ваш брат? Ми-
ло ми је. Кршан младих из-
гледа...

Кад се врата затворише, А-
дамс се загледа у Теду али се
нагло возбуђи, а онда у не-
доумици окрете према Спал-
дингу и Магди. Али и на њи-
ховим лицима је лебдео исти
осмех... Прилазили су му ис-
пружених руку и претећег по-
гледа. Кроз собу се разлеге
слаб људски крик, а онда се
поново све утиша...

Глад безимена немани са
Алтара VI била је незасита.
Данас господин Адамс, а су-
тра цело човечанство...

ЈАПАНСКИ СПОРТ

КАРАТЕ

Према статистикама Токио
је највећи град на свету, а
према проспектима и казива-
њу туриста један од најмо-
дернијих: има пет телевизи-
јских станица, подземну же-
лезницу, безброј транзистора
и друго.

Иако је Токио модеран град,
Јапан није заборавио своје
традиције. Знамо да су сред-
њовековни витезови били на-
оружани оклопом и мачем,
док су јапански самураји но-
сили laku сабљу. Да би по-
стали прави вештаци у руко-
вању оружјем морали су имати
многострпљења. Кажу, да
га и данас имају, али га чу-
вају само за себе.

Поред мачевања и њиховог
чувеног цуда, они данас воле
један доста необичан спорт —
карате који такође захтева
многострпљења. Пореклом из
древне Кине, некад се звао
„кемпо“, а састоји се у томе
да један део тела очврсне
као челик. Како се то пости-
же?

Читаве часове, дане па и
године људи се вежбају: пр-
во, да би ојачали зглобове
завлаче руке у дубоку кофу
пуну пиринча. Доцније се он
заменује песком, а песак
шљунком. После овога удара-

Један млади Јапанац успео је једним ударцем стопала да
развије две дебеле даске које су држала три човека.

ју руком у даску и бетон-
ски зид. Модерни самурај
је добро извежан тек кад
је у стању да ударцем пес-
нице развије 12 црепова

поређаних један на други
а да ударцем ноге преломи
три храстове даске које
држе четири човека. Ову
своју вештину и снагу мо-

дерни самурај може да ис-
користи само на предмети-
ма, а према људима има
право да је опроба само у
случају самоодбране.

МУЗИКА ЗА ВУКА

У шуми завејаној снегом два свирача наишла су на гладног усамљеног вука. Оружја нису имали, а нису могли побећи. Спасли су их звуци контрабаса

Било је то давно. Мој деда се родио у једном малом граду на истоку Пољске. Обрађивао је земљу и није знао за умор, а ипак када би дошло време одмора или забави, он је био први свирао је у бас, некад на хармоници, каткад на виолини. Био је весељак и док је свирао давао је такт ногом и стварао расположење, а понеку темпераментну полку и певао на сав глас.

Много је волео музику! Није било прославе која би се могла одржати ако деда није узео учешћа на њој. Обасипали су га позивима на венчања, рођења и разне светковине. Понекад је морао километрима да иде далеко.

Једне ноћи, већ веома касно, деда се враћао са својим братом после једне свадбе. Било је ужасно хладно, тако да су дисањем стварали „облак“ паре испред себе. Пут од оближњег града, у коме су били, до куће био је завејан и водио кроз шуму. Јасна месечина стварала је од дрвећа дуге тамне сенке, а ниједне куће није било у близини, да се одморе и угреју. Осетили су се усамљени.

Цвокоћући од зиме журили су да већ једном стигну до куће — у безбедност и топло

ту. Али ноге су отказале. Крајне својих бунди дигли су преко шубара а њих навукли до ушију. Брат мога деде је под мишком носио кутију са виолином. А деда на леђима свој огромни контрабас. Кућа је била још далеко.

Одједном су застали. Шта је то било? Пажљивије су ослушнули. Све им се учинило мирно. Наставили су пут. Кад оно опет! Овога пута није било више сумње — вук. Убрзали су корак а ледена језа их је протресла. Повонни урлик као да је био ближи. Иза једног малог превоја стајао је вук. То је било сасвим довољно да се и веома храбар човек уплаши. Дедо и његов брат су знали да гладни вукови нападају људе. А пошто је била зима и они остали без хране — кренули су сигурно да је траже. Хоће ли их напасти? Вук је ретко сам, обично иде у чопору. Да није можда овај звао остале? Хоће ли он сакупити деостак других? Почели су да убрзавају кораке колико год су могли. Вук је кренуо да их прати дуж превоја од кога их је делила пољана.

— Пожури, пожури. — молио је брат мога деда. — Погрчимо!

— Слаба би вајда од тога била. Имамо сувише одеће на

себи — одговорно је деда.

— Па шта ћемо онда?

Вук је прешао преко пољане и кренуо ка њима.

— Да се попнемо на дрво?

— Стабла су обавијена снегом испод кога је клизав лед! Обојица су знали да је немо-

гућно попети се. А вук се приближавао.

— Да га ударимо виолином!

— предложи деди брат.

Ово као да је покренуло мога деда. Не, виолином никако. Никада! А вук је већ био близу. Јасно се видело светлуцање његових очију.

Као да се нечега сетио деда се брзо повукао за једно стабло отворио велику кутију, ослонио контрабас на колена и преукао полако гудалом по жицама. Вук је застао. Почео је да гледа лево-десно и да стрижје ушима.

Још једном је деда преукао гудалом преко жица; звук је био много јачи, веома низак и претећи

Збуњен, вук је застао, и онда одједном одскочио и у великим скоковима нестало. Само је репом махао као у знак поздрава.

Са пуно љубави деда је отро снег са контрабаса и ставио га у кутију. Кренуо је са братом кући кроз пуну и тиху ноћ: један је још носио виолину под мишком, а други контрабас на леђима.

Колико се даје за стан

Издаци за станарину су веома различити у појединим земљама. Али је у већини европских земаља прилично уједначен проценат којим станарина учествује у укупним трошковима једне породице. У западноевропским земљама највише за станарину троше грађани Велике Британије — 15 до 35% свих породичних издатака а најмање се за станове даје у Грчкој — свега 7—9% породичног буџета.

У Западној Немачкој станарина учествује у породичном буџету за 17—21%, у Данској за 17—22%, у Француској за 11—14%, у Ирској за 15—17%, у Италији за 13—16%, у Холандији за 22—26%, у Норвешкој од 16—17%. Аустрији од 13,5 до 18,5%, у Португалији за 13 до 19%, у Шведској за 17 до 20%, и Швајцарској од 19 до 24%.

WALT DISNEY

БЛИЗНАЦИЊЕ

ДЕЧКЕ ЛЕТОВАЛИШТЕ ШЕРОН... ОНА ДЕВОЈЧИЦА ПРЕКО...?

... СЕМ КОСЕ, КАО ДА ЈЕ ТВОЈА ДВОЈНИЦА!

У ДЕЧЈЕМ ЛЕТОВАЛИШТУ ДВЕ ДЕВОЈЧИЦЕ ДОШЛЕ СУ ДО ЗАПРЕПАШЉУВЕГ ОТКРИЋА...

МИ СМО СЕСТРЕ!

БЛИЗНАЦИЊЕ!

САД РАЗУМЕМ! МАМА СЕ РАСТАЛА ОД ТАТЕ ПРЕ НЕКОЛИКО ГОДИНА... МЕНЕ ЈЕ ПОВЕЛА СА СОБОМ У БОСТОН!

А МЕНЕ ЈЕ ТАТА ОДВЕО У КАЛИФОРНИЈУ!

МАМА СЕ НИЈЕ ПРЕУДАЛА... ТАТА СЕ НИЈЕ ПОЧОВ ОЖЕЊИО...

ТО ЗНАЧИ ДА ЈОШ ВОЛЕ ЈЕДНО ДРУГО!

МИСЛИШ ОНО ШТО И ЈА МИСЛИМ?

СЛЕДЕЋИХ ДАНА ШЕРОН И СУЗАНА МАРАВИЛО СУ УЧИЛЕ СВОЈЕ УЛОГЕ У ВЕЛИКОЈ ЗАВЕРИ...

ЗАПАМТИ... ПРЕ СПАВАЊА УВЕК ПОЈУБИ МАМУ!

ТО СВАКАКО НЕЊУ ЗАБОРАВИТИ!

... ВИДИШ: МУЗИЧКА СОБА И БИБЛИОТЕКА СУ У ПРИЗЕМЉУ... МОЈА, МИСЛИМ СОБА... ТРЕЋА ВРАТА НА ПРВОМ СПРАТУ...

... МОЈ ПАС СЕ ЗОВЕ ФИФИ... ЖЕНА КОЈА ВОДИ КУЉУ ЗОВЕ СЕ ВРБЕНА... ТАТА ВОЛИ ИЗЛЕТЕ И...

... ВИДИШ: МУЗИЧКА СОБА И БИБЛИОТЕКА СУ У ПРИЗЕМЉУ... МОЈА, МИСЛИМ СОБА... ТРЕЋА ВРАТА НА ПРВОМ СПРАТУ...

ЈА КРАДУ ЛЕТА, ШЕРОН И СУЗАНА СУ СЕ РАСТАЛЕ... РЕШЕНЕ ДА ПО СВАКУ ЦЕНУ ОСТВАРЕ СВОЈ ПЛАН...

ЗАПАМТИ, ПРВИ КОРАК НЕКА ТИ БУДЕ ДА НАГОВОРИШ ДА ДОБЕТЕ У КАЛИФОРНИЈУ!

ТАЧНО! А ОНДА ЋЕМО УДЕСИТИ С ТАТОМ!

У тричетвртинском такту

Тричетвртински такт је још од Моцартових „Немачких игара“ остао најпопуларнији ритам у музици. Да ли у менијету, валцеру, бостону или енглеском валсу — увек је он био привлачан за играче. О Јохану Штраусу — сину „краљу валцера“ и творцу најпознатијег валцера „На лепом плавам Дунаву“ причају се многе згоде. Умро је крајем прошлог века и сахрањен је на гробљу — између Франца Шуберта и Јоханеса Брамса.

Једна од најинтересантнијих епизода из Штраусовог живота, враћа нас у 1872. годину у Бостон, на прославу закључења светског мира. Американци су плито по то хтели да упознају „краља Цека“ из Аустрије и зато су позвали Штрауса да диригује у њиховој земљи. Он се устручавао и извињавао говорећи:

— Ништа то није извести један валцер са штапићем у руци.

Али је на крају ипак отишао, јер је новчани износ био привлачан. За свечаност у Бостону подигнут је за Штрауса подијум висок као кућа. На степеницама са обе стране стајало је 50 помоћних диригента а 1087 музичара и хор од 20.000 певача чекали су знак за почетак валцера „На лепом плавам Дунаву“. Преко 100.000 слушалаца присуствовало је овом супер-концерту.

У плавој фракци попео се Штраус „небу под облаке“, дрхтећи од треме. Узео је штапић у десну руку. Публика је очекивала чудо и оно се десило: кроз ноћ се проломно пуцао из гџпа — знак за почетак.

И данас се још сматра као чудо како је „краљ валцера“ успео да одржи склад у та-

ко огромном ансамблу. Са врменици тврде да је то био незабораван доживљај. Такт од три четвртине као откуцај срца диригатора је огромном броју музичара и певача заједнички ритам.

О Штраусу се зна само толико да је обљивен знојем, посрћући, сишао са подијума и прегуњао:

— Ово је био штрапац! Водите ме из Америке. У Бечу је изјавио да неће више ништа да има са тим „дивљацима“ које је открио Колумбо.

Краљ валцера Јохан Штраус.

— Ово је био штрапац! Водите ме из Америке. У Бечу је изјавио да неће више ништа да има са тим „дивљацима“ које је открио Колумбо.

Јохан Штраус је написао 479 валцера и 16 оперета. Али и у Бечу и у Америци остао је један апсолутни господар — валцер број 314 „На лепом плавам Дунаву“.

У Америци је овај валцер 1939. године освојио „златну плочу“. Тачно 40 година после смрти аутора валцер је снимљен на грамофонске плоче под диригентском палицом Леополда Стоковског. Достојанствени филхармонијачари показали су да ритам, пун замаха, умеју да култивирају.

ЦЕПНИ АСТРОНАУТИЧКИ МОТОР

У главним цртама, астронаутички мотор личи на прстен и толико је лак да се може носити у једној руци, а капацитет му је око 5 милијарди километара.

Ову машину је произвела америчка творница „Хјуџ“ и приказала је стручњацима. Помоћу ње ће Марс и Венера постати Земљино „предграђе“, а путовања до Нептуна и Плутона била би исто толико остварљива када би ова небеска тела била мало више гостопримљива.

Мотор ће моћи да се користи 1975. или 1980. године. Зашто? Зато што овај, јонски мотор, није довољно јак да ишчупа космички брод из загрљаја земљине теже. За сада би могао да дејствује само са неке ваздушне платформе или са ракете пошто она достигне врхунац лета.

Принцип кретања мотора састоји се у претварању нуклеарне енергије једног малог реактора у електричну енергију. Његово гориво је цезијум чији се атоми претварају у јоне, а ови се избацују позади тако да стварају потисак. Помоћу оваквог мотора моћи ће да се за 17 дана стигне на Марс и повратак на Земљу неће бити доведен ни у какву сумњу.

КОД »МИРНИХ ЉУДИ«

Хопи значи на језику Шошона — мирни људи. А они су једно племе Индијанаца, које живи на југозападу САД. Оно привлачи туристе својим чувеним плесом кише, најлепшом и најшароликијом приредбом те врсте код северно-америчких Индијанаца.

Наука, која се после првог светског рата, почела интензивно да бави проучавањем живота Индијанаца, установила је да племе скромних, мирољубивих Хопи — који су у својој домовини Аризони у мањини према Апаџима и Навајосима — поседује највишу културу међу свим индијанским племенима у САД.

По језику су Хопи сасвим блиски Шошонима, међу којима је најпознатије племе Команча. Међутим Хопи нису номади, не мењају пребивалиште и баве се земљорадњом. Припадају Пуебло-племенима која зидају куће за становање. Ни једно друго племе није тако многоструко доказало

У пустињама на југозападу Северне Америке племе Хопи сачувало је старе обичаје

свој смисао за уметност као Хопи — и у изради одела, лончарству, плетењу сламом, и изради сребрног накита. Земљорадњу су развили под врло тешким околностима и довели је до завидне висине.

Врела и сува клима, јер сунчаних дана има 80%, веома отежава производњу кукуруза, дувана и гајење ђурки, али, изгледа, баш она утиче повољно на развијање уметности и занатства.

Тако се у пустињама југозапада, индијанска култура сачувала као најчистија, јер су се и сами Индијанци овде мање мешали. Од 360.000 њих који живе у САД, читава трећина, око 80.000, од којих је једна четвртина Пуеблоса, живи у Аризони, а остали у Новом Мексику.

Индијанске власти при влади САД учиниле су све да се што више помогне уметничко занатство Индијанаца. Тако су отворене 22 продавнице „индијанске радиности“ што омогућава туристима да дођу до њихових лепих и ретких уметничких и занатских производа.

Највећи избор пружају племена Аризоне, а најлепши и најразноврснији предмети рађају се у кућама од иловаче „мирних људи“.

★

На падинама брда Пуебло Индијанци подижу своје куће. У већини случајева то је само једна велика кућа или природна пећина повезана ходницима. У науци се таква села зову „једнокућна“. Доскора на њима није било врата, него се пењало мердевинама на кров, а отуда улазило кроз мале отворе. Због овога су оне пружале већу сигурност за време напада непријатеља. Данас су већ углавном нестале мердевине, а појавила се врата и прозори.

★

Веома врела и сува клима није погодна за одгајивање кукуруза, главне хране Хопи. Иако се одавно служе вештачким наводњавањем, чи тава област, велика као Швајцарска, једва може да исхрани 50.000 становника, што је отприлике сто пута мање од броја њених становника. Целу Аризону, пространу колико Италија, насељава свега 1,200.000 људи.

★

Највеће номадско племе на југозападу, Навајоси, примило је име од шпанских досе-

Богатство хопи културе приказано је свечаном ношњом једног поглавине и његове жене. Орнаменти су остали исти као и у 900. години наше ере. Накит од сребра богато је украшен тиркизима

Корпе и тањире израђени од сламе права су ремек-дела, а најлепши узорци, по изради и боји, су производи Хопи

љеника а углавном живи од гајења оваца. Због тога су постали и добри ткачи ћилимова и ћебади. Изванредне шаре са њихових рукотворина примила је и светска текстилна индустрија.

★

„Долина споменика“ у Аризони са својим занимљивим и велелепним природним делима позната је свима који су гледали филмове са дивљег Запада. То су предели у којима живе номадска племена Апача и Навајо, као и стална Хопи и Цуниа.

СВЕЖЕ МЛЕКО ПОСЛЕ 4 НЕДЕЉЕ

Захваљујући новим уређајима конзервисањем у Шведској створене су могућности да млеко остане свеже и после пуне четири недеље. Овај начин одржавања млека се сада детаљно проучава у Швајцарској и произвођачи тврде да, ако се покаже добар, најкасније за две године почеће да се примењује овај уређај у млекарству.

У питању је нарочити поступак конзервисања млека у боцама: које се најпре под високим притиском за неколико секунди загреје до 150 а затим охлади на 80 Целзијусових степени. При том се не само обезбеђује свеже млеко пуне четири недеље него се сачувају сва његова хранљива својства, укус и боја.

Њејоб најбољи њријашељ

Осамдесетогодишњак Шарл Рин, чија је жена умрла пре неколико година, оставио је сву своју уштеђевину једним новинама. У тестаменту је стајало: „Оне су мој најбољи пријатељ. За доручком сам могао увек да се закљоним њиховим листовима од незгодних питања моје жене, при спавању мирне душе да испод њих хрчем а када сам желео да будем слободан тре бало је само да кажем: „Идем да купим новине.“

ПОСЛЕДЊИ ДЕБЕЛОКОЖАЦ У ЕВРОПИ

Последњих месеци у многим европским земљама јављају се чопори дивљих свиња. Упадајући у баште и повртњаке оне пустоше све до на десетак метара од стамбених зграда. Пошто се прва већа инвазија догодила неколико година после првог а садашња после другог светског рата, многи су склонили да закључе како постоји некаква веза између послератног мира и миграција дивљих свиња. Таква претпоставка је наравно потпуно искључена, мада су нам природа и закони сеоба дивљачи још непознати.

Последњи дебелокожак

У Европи углавном постоје две врсте дивље свиње које се првенствено разликују растом. Већа је тешка 180 до 200 килограма и живи у долини, мања се стани у планини и ретко прелази 100 килограма. И једна и друга врста имају мрку, сиву и мркоцрвену длаку.

Напетост

У белгијској предизборној кампањи борба међу партијама развијала се највише — за време приказивања вестерн и криминалних филмова. Када би напетост у филму достигла врхунац — упалила би се у сали светлост, говорници би ступили на подијум и држали тада своје изборне говоре. Нико за то време није напуштао салу јер је свако хтео да види крај интересантног филма који је приказиван тек пошто је пред изборни говор завршен.

Од каменог доба до данас дивља свиња је била божанство, сатана и посланица гурмана — У Индији је сматрана за оваплоћење бога Вишне, Арапи су бежали од ње као од страшне црне куге

Шапе су јој мале и невероватно чврсте. Брза је као јелен иако на себи носи велику наслугу мишића и сала.

Главно оружје дивљег вепра су зуби, оштри као бријачи, којима пори све, од пса до коња. Вепар је веома опасан и за човека. Кад клопа пара вилицама као да „туца лешнике“ значи да се припрема за напад губицом одоздо нагоре. Уколико је старији све је јачи и издржљивији.

Његова њушка, која се завршава рилом, увек је влажна и лепљива. Њоме рије и претура земљу, она је орган пипања и њуха. Ноздрве су вечно пуне земље, али то нимало не смета да има префињено чуло мириса. Са велике даљине осети гониче и увек им умакне.

Припитомљена је у камено доба

Дивља свиња живи као номад у чопорима. Земљу рије да би се из ње хранила црвима, ларвама, кртицама и мишевима. Рије по кромпиру и репи, напада неотровне и отровне змије а успут и по којег зеца. Пошто је љубитељ зелениша, пустоши житородна поља баш кад класје зри али га више уништи но што поједе.

Кад гони жртву, или кад се сели с једног краја на други, јури право, пробија све препреке, крчи и рашићнава великом снагом. Проваљује и жичану ограду, проду-

жује несметаном жестином и не зауставља се ни пред поточима и рекама, јер је одличан пливач. Било је случајева да је вепар трчао и цео километар наоко је у срцу носио куршум.

Разлика између домаће и дивље свиње објашњава се дугим припитомљавањем које је почело од млађег каменог доба. Постоје докази да је негована и у сојеницама чији су остаци откривени у Швајцарској. Пошто је имао

потребу за салом, човек је дивљу свињу затварао у тор и хранио је на специјалан начин. Одстрањена из живота у природи, она се постепено смањивала, добијала је у дужини, као што су и чељуст, кожа и длака променили раније особине. Претпоставља се да је свиње припитомљено одмах после пса. У то време човеков далеки предак још није присвајао производње животња као што су млеко, вуна или јаја. Једне жи-

Лов на дивље свиње, према репродукцији из „Књиге о лову“ Гастона Фебруса, штампаној у XIV столећу

ПРВА ПОЗОРИШНА РЕЧ У БЕОГРАДУ

Нико се лакше не може да поправи него кад се сам својим будалаштинама смејати почне — тврдио је Стерија

У лето 1841. године заједно са осталим државним установама, пресељен је из Крагујевца у Београд и Лицеј. Професори су били Атанасије Николић и Јован Стерија Поповић. Геометар по струци, први је био човек разноврсног интересовања и шире културне делатности. Прешао је у Србију 1839. године, а Стерија 1840 — обојица на позив српске владе.

Николић је у почетку предавао филозофију и општу историју, а потом математику, и био први ректор Лицеја. Стерија природно право на правном одсеку. Тако су се средла два човека која су и ван свог стручног и чиновничког звања имала заједничко „мило поље за своју делатност“ — позориште.

Свршени студент политехнике и наставник гимназије у

Новом Саду, Николић је „основао с децом из основних школа и гимназијата дилетантску позоришну дружину, дајући представе с доста добрим успехом. Но он није био само организатор дилетантске позоришне дружине, већ је и глумио.

Своју позоришну делатност у Новом Саду завршио је 1828. године и поново ју је обновио у Србији 1840. као професор и ректор Лицеја у Крагујевцу. За разлику од „дворског“ позоришта Јоакима Вујића, које је зависило од расположења кнеза Милоша, представе Николићеве дилетантске дружине биле су приступачне и ширим слојевима.

У ствари, позориште у Србији, без обзира на извесне прекиде, има свој зачетак у Николићевој дружини. То је оно језгро из кога је искли-

Јала мисао да Србија добије своје стално позориште. И погле готово три деценије она га је и добила.

Јован Стерија Поповић је у Војводини био познатији као „писатељ жалосних и веселих позоришта“ него као професор латинског језика у Вршцу. До свог преласка у Србију он је објавио читав низ књижевних дела, међу њима и врло популарне позоришне комаде које су још пре њиховог штампања, приказивале војвођанске позоришне дружине. Поред превода, прераде и „посрба“ неких дела којима су се служиле те дружине, Стеријина су сачињавала главнину домаћег репертоара.

„На Ђумруку, пише Атанасије Николић у својој аутобиографији, уступи ми се (1841) једна магаса, у којој направим позоришну, и ту се отпочну представе давати. Позоришне представе са дилетантима продужене су успешно преко целе зиме, два пута преко седмице: четвргом и недељом и ја сам представљао Вукашина у представи Смрт цара Уроша V. А 1842. на пролеће успело се да се састави друштво глумаца, које је имало и потпору од стране правитељства, под мојом управом.“

Дилетанти су се припремали неколико месеци а главни проблем је представљао репертоар. Николић је прво „сачинио по народној песми“ позоришну игру с песмама Краљевић Марко и Арапин, за коју је саставио музику Ј. Шлезингер, капелмајстор књажевско-српске банде а г. Ј. С. Поповић начини „Смрт Стефана Дечанског“, за свечану представу отварања позоришта у Београду 4. децембра 1841. године.

На Вујићево крагујевачко позориште готово се већ и заборавило. Оснивачи позоришта у Београду шире су и дубље схватили његов задатак: као „неопходну школу“, која не само да кроз забаву и разоноду исправља људске нарави него и одржава „у памети дела наших предака и судбину њихову“, и „понавља на даскама народни живот ради поуке и утврђивања у патриотству“.

Стерија је на пример, свога Владислава написао у намери да савременике опомене на разумније поступке у међусобним односима и у јавном делу. Сваки од његових историјских драмских списа има тенденцију: уз херојска дела српских владара и витезова он износи и оне ситне али штетне појаве које замрачују лик појединца и читаве нараштаје трују, приказује пакости и злобе које умањују велика дела и сјајне подвиге.

Позориште је zamiшљено као морални и национални васпитни завод, а његови оснивачи и пријатељи желели су да одигра значајну улогу у културном и политичком животу српског народа.

Тешкоће су биле у томе што за такав задатак није било довољно позоришних комада подесених по свом саставу и изразу, за младу позоришну публику. Управа позоришта прихватила је зато приказивање комедија, веселих позоришта или позорја, како се то онда звало, јер нико се лакше не може да поправи „него кад се сам својим будалаштинама смејати почне“.

Те Стеријине речи наведене у предговору „Лаже и паралаже“ прве његове комедије, представљале су и погледе

српских позоришних трудебника на улогу комедије уопште у људском друштву.

Али и националне и политичке прилике у Војводини и Србији првенствено су захтевале репертоар који би обрађивао значајне догађаје и величину некадашње српске славе, његову борбу против непријатеља, подвиге омиљених народних јунака и витезова, хајдука, и народни живот у свим видовима. Осећања се насунају потреба да се створи српски оригиналан позоришни репертоар.

„Господо списатељи театралних дела, пише дописник Пештанско-будимског скоротече говорени о позоришту у Београду, — дајте из српске старе и нове историје, дајте из српског живота театралне сачине! Ајдучки живот нашег народа по Турској, Карађорђевој бој за веру, даће вам красан материјал, само штудирајте карактер и језик. Нек вам јунаци, жене, сељаци на театру делају, говоре, и карактеризирају буду као Срби. Ето вам венца славе, у којој ће и они који се тешко задовољавају, затрубити.“

Дилетантско позориште Атанасија Николића тек је започело са радом, а у Српским новинама (15. XII. 1841.) изашао је оглас „Управитељства овдашњег театра“, објављен по „налогу вашем“ — што је у ствари први наш конкурс за глумце и за драмске списатеље: „Управитељство ов-

дашњег театра даје сваком сочинитељу по народној историји, по народњем карактеру и обичајима устројеном за представљање делу по важности и величини истога од 6 до 15 цесарских дуката; за преводе по нашим опстојатељствима и за развитак нашег укуса способне од 4 до 6 дуката“.

Марко Карамата, чиновник књажевске канцеларије, уступио је управи театра без икакве награде свој превод веселе игре Карташ и два своја оригинална, али сасвим слаба сочиненија. Одмах потом Јован Стерија Поповић „следујућа оригинална сачињенија за представљање“: „Смрт Стевана Дечанског“, „Превару за превару“, „Женидбу и удадбу“, „Волшебниог магараца“ и „Ајдуке“. Све су то били Стеријини сасвим нови комади, до тада још нигде извођени. Стерија је приложио театру још жалосну игру „Владислав“ и шаљиву „Симпатија и антипатија“.

Атанасије Николић, вештак у састављању позоришних комада с песмама и Шлезингером музиком, извео је своју, прву српску, односно „крагујевачку оперу“, — „Женидбу Стефана Душана, цара српскога, — сочињену по народној песми“.

Од постојећег националног репертоара извођена је ужасножалосна игра Смрт Уроша Пјатаго, последњег цара српског од Стефана Степа-

новића; Пријатељи, весела игра, и Владимир и Косара драмско оригинално сочињеније, оба комада од Лазара Лазаревића.

У целој тој првој сезони од укупно 53 изведена комада, домаћих је било двадесет, а од тога тринаест Стеријиних. Национални репертоар, коме се придавао толики значај, био је сасвим оскудан. Настала је зато потрага за страним позоришним делима, која би могла да буду прерађена и примењена на наше прилике.

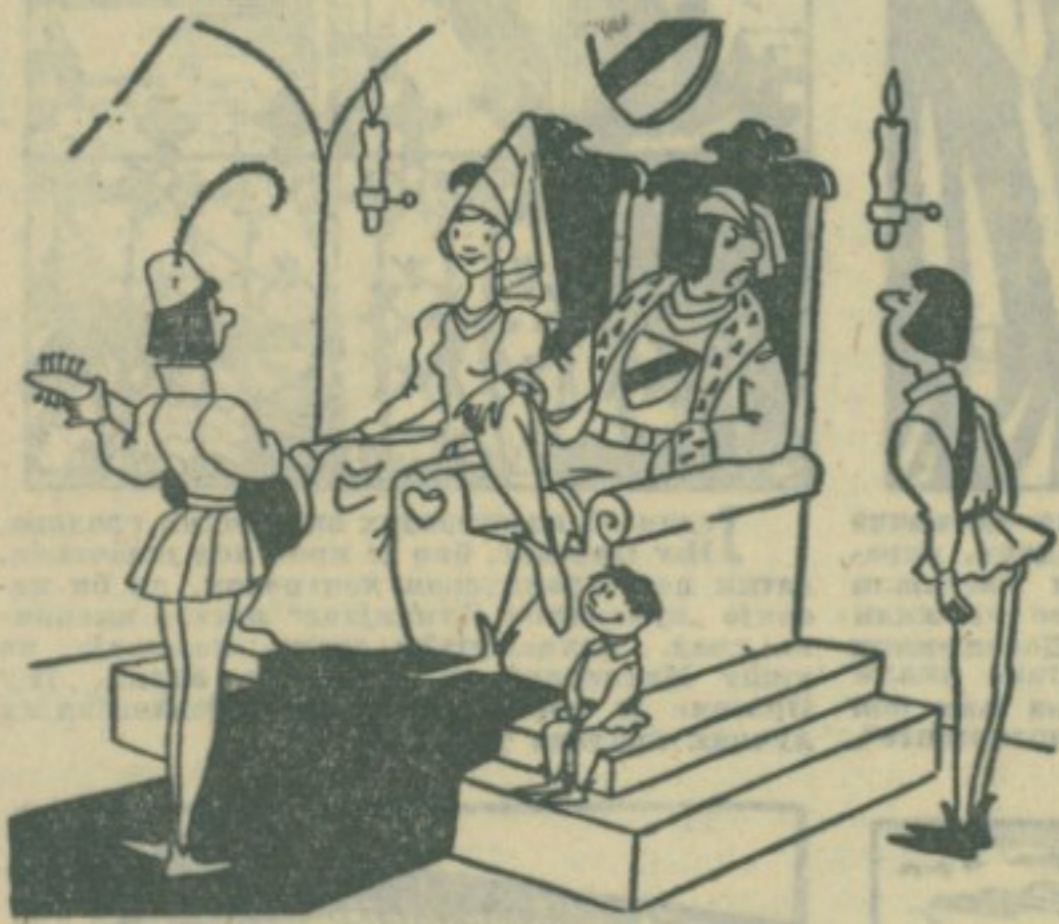
Прва позоришна дружина у Београду је састављена од младих чиновника а „женскиње“ су госпођица Катица и Марија која је доцније постала позната београдска амамџика.

Поткрај сезоне било их је четрнаест плаћених глумаца и четири глумице, од којих из Загребца две. Оскудица у глумицама нарочито у почетку, одразила се и на репертоару. Наши списатељи су у своје позоришне комаде уносили сасвим мали број женских лица, једно или два, врло ретко више. Понекад су поједина чак и брисана, нарочито мање значајна, случајем например, или једноставно замењивана мушкарцима.

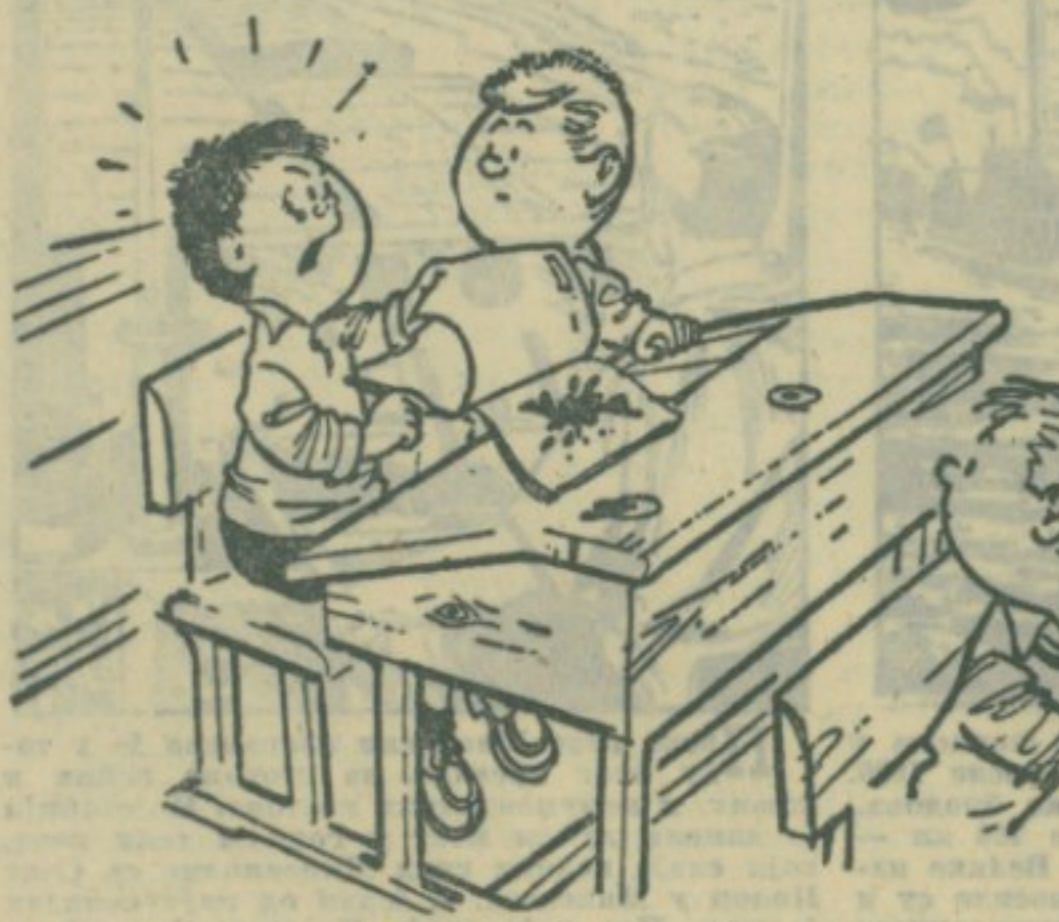
МАЛО СМЕХА

— ИМАМ СПИСАК СВИХ ДЕЧЈИХ ВОЛЕСТИ И ПО ЊЕМУ ЂУ ВИТИ ВОЛЕСТАМ СВЕ ДО ВЕЛИКОГ РАСПУСТА.

— ПОТРАЖИТЕ УЧИТЕЉА ЛАТИНСКОГ ЈЕЗИКА ДА УМЕСТО НАС ТРАЖИ „ВИС“.

— ЛЕПО САМ ПОЧО!

Жена-Робинзон

„Искрцавање најстроже забрањено“ — пише на дрвеним таблама пободеним на више места дуж обале малог острва Инцирили у Мраморном мору. Приступ на ово острво забрањен је већ десет година. Јер, управо отада једна жена живи на њему животом Робинзона.

Кристин Моин или Ајша Мерак, како се зове отако је прешла у мухамеданство, живи на острву у потпуној усамљености. Као дејчи лекар радила је некад у Паризу, а касније у Каиру. За последњих пет година она ниједном није напустила острво. Једном месечно с копа долази на острво један рибарски чамац да јој донесе уље, цигарете, новине и остале неопходне ствари којих се, и поред свог усамљеничког живота, није могла одрећи. Све остало што јој је потребно за живот има на острву: јаја, месо, вуну и сир, које добија од својих оваца, коза и кокоши. Иза мале дрвене куће коју је сама подигла налази се поврћањак, а свуда око ње стабла смокава.

— Понекад, нарочито кад дува „лодос“ — топли јужни ветар — те рибар који ми иначе доноси ствари с копа, седмицима не може да дође, осећам се помало усамљена. Али, тада имам своје старе часописе и радио на батерије. Шта бих ја радила у великом граду с тим силним људима? Да се поново на њих навикавам? За то сам већ сувише стара — изјавила је она једној новинарки која је упркос забрани и-

пак успела да се искрца на обали и да с њом разговара. — Лети има више разоноде јер три пута недељно одлазим својим чамцем у риболов. Ловим чак и туне, наравно харпуном.

Унутрашњост дрвене куће више је него спартанска. Мала кухиња и ништа већа соба и у њима груб дрвени сто, клупа, три столице, а у углу лежај покривен козијим кожама. На једном виду висе огроман нож који служи за скидање кожа са убијених животиња, а на другом петролејка. У једном углу кућа велики старомодни часовник, испод њега леже два пса. Мала полица испуњена је делима француских филозофа, приручницима о пољопривреди, повртарству и риболову, као и једно медицинско стручно дело о унутрашњим болестима.

Често су људи покушавали да се повуку на какво усамљено острво. Мало њих је издржало дуже од неколико месеци. Међутим, ова необична жена потпуно је задовољна својим животом нешто модернијег Робинзона.

СЛОНОВИ ПЛАЧУ КАО ДЕЦА

Хватање дивљих слонова ласом. Само гљубављу може се најјача животиња приволети да слуша човека. Габријела Бертран, ловац, прича о хватању слонова у Индији

Још преисторијски човек је у слону открио титанску снагу природе којој се дивио са страхопоштовањем и коју је желео да подвргне својим потребама. Међутим, и он је исто као и савремени ловац осетио да се снази слоно не сме супротставити силом јер би га то довело до пораза. Уместо непотходне борбе на живот и смрт коју људи одувек воле са другим животињама, они су слону понудили — своју љубав.

Свако не може бити ловац на дивље слонове. То је вештина у којој не помаже снага, суровост и лукавство. Не постоји ништа тако ужасно као што је махнита јарост слоно и зато на њега људи никад нису уперили копље нити га ошинули бичем. Од првог сусрета труде се увек да га увере само у пријатељске намере.

У племену које се од искона бави ловом на слонове, код индијског расе Пракритиша Чандре Баруа, провела сам неколико недеља. Било је то у асамском дистрикту Голпара. Раши као шесту фандија припада част да баца прву фандију, јутени ласо, на врат дивљег слоно. Читавих седам месеци, од октобра до марта, са десет професионалних фандија и великом пратњом раса живи у номадском логору на дбронцима планина. Чим монсонски период са

својим провалама облака мине, слонови почну да се спуштају са хималајских обронака према сливу Брампутре и њених притока. Крда од 40 до 50 слонова, са необичном правилношћу, крстаре кроз тај крај дуг 1.000 а широк 100 километара.

За слонове тада настаје рај. Дрвеће банапа препуно је мирисних, слатких плодова и хране има на све стране у изобилију. То је доба када слонови бирају своје дружебнице за цео живот.

Крда се споро крећу јер слонови отромане услед добре исхране — сваки дневно поједе и попије око 400 до 500 килограма! Поред тога нису истрајни „пешаци“, прелазе највише пет километара на сат. За њих закони цуингле не постоје. Прави краљ прашуме није тигар коме слон може да једним ударцем сурле пребрије кичму — већ слон који не зна за страх нити снагу кадру да му се супротстави. Вода пред ставља његов једини животни проблем и зато крај река њега вреба једина опасност — човек.

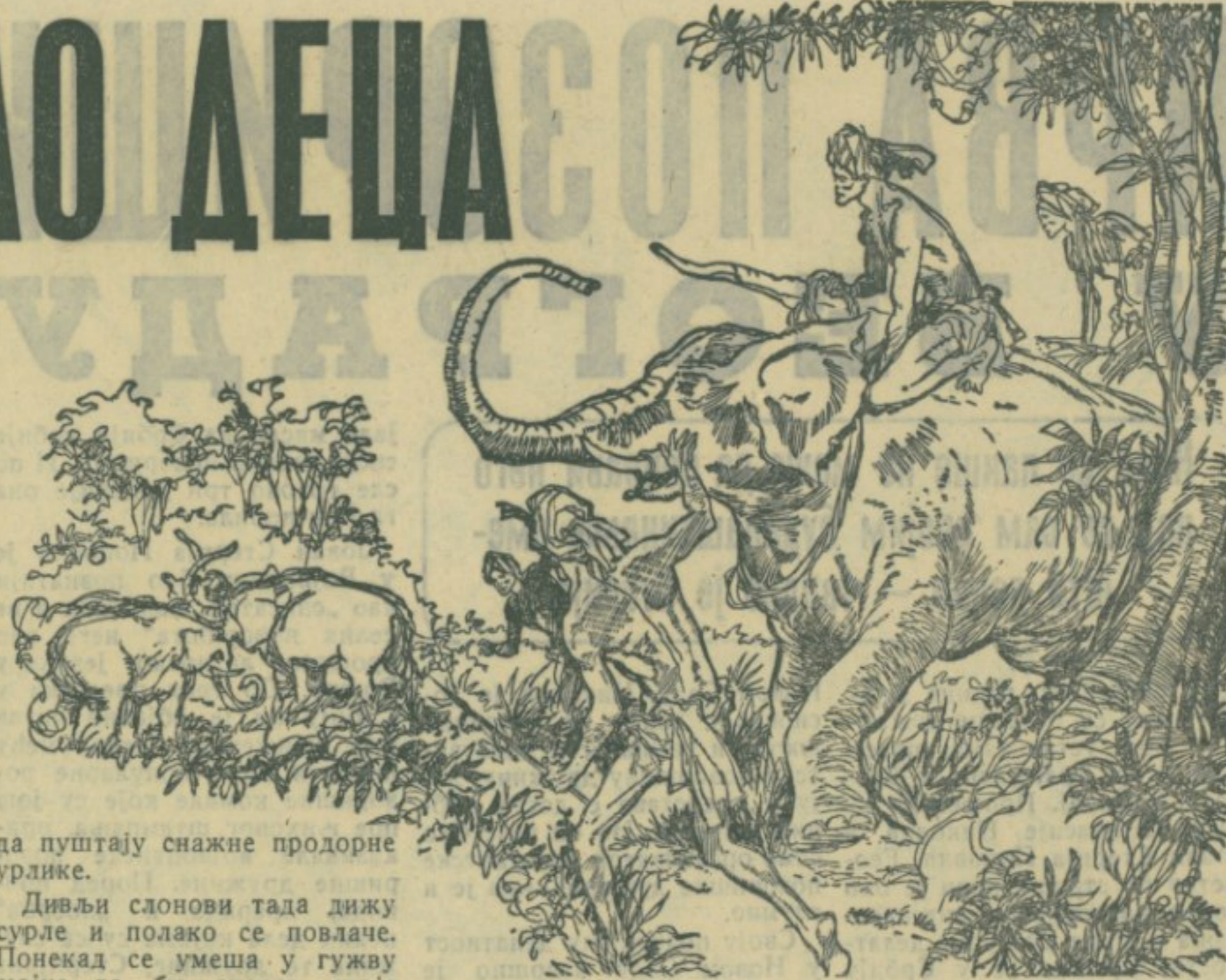
Асам је крај у Индији где се дивљи слонови једино хватају ласом. Организовати таква лов представља огроман посао: диже се неколико мањих и један већи логор за стотину ловаца и њихових помоћника. Дивљи слон се

хвата помоћу питомог, на чијим леђима седи бацач ласа, фанди, и његов помоћник махут.

Чим су из далеке прашуме стигли први крици извиднице раса је издао наређење да огромна поворка крене. Успут су запаљене велике ватре које треба да спрече слонове да умакну у нежељеном правцу. Јер ватра је једина сила која може да им утера страх у кости.

На проплатку је једно стадо слонова мирно пасло. Да их не бисмо преплашили јер имају изванредан њух, ишли смо у супротном правцу од ветра. Први фанди је изабрао једног младог слоно. Обично се и бира да нема мање од пет година јер су ти слонови још сувише нежни, нити више од 14 година јер одрастао добија такву снагу да лако убија припитомљеног слоно.

У гробној тишини, на врховима прстију, махут води слоно на чијим се леђима налази фанди. Од хладнокрвности и присебности та два човека зависи им живот. Када се довољно приближе жртви фанди спретно баца ласо који се клизаји чвор заустави на врату животиње док омча обухвати његово чело и сурлу. Када слон осети да га је нешто засрбело спусти сурлу према земљи и омча ласа пада низ његов врат све до груди. Хитрим покретима фанди прикупља уже да слон не би имао залет за бекство или напад. Све се одиграва у највећој тишини јер би и најмањи шум био довољан да код осталих изазове пометњу. Млади слон се још није ни покренуо а већ су га два огромна питома слоно својим телима прикљештила. У том тренутку сви присутни сложено почињу

да пуштају снажне продорне урлике.

Дивљи слонови тада дижу сурле и полако се повлаче. Понекад се умеша у гужву мајка да би спасла своје младунче. У тим тренуцима живот ловаца је у великој опасности.

Ухваћени слон се одмах води у заробљенички логор где га ловци немилосрдно сапињу. Све четири ноге су му размакнуте у страну и чврсто спутане дебелом ужда везаном за кочеве дубоко побијене у земљу. Заробљеник убрзо у отимању изгуби сву снагу и почиње да јечи и — да „плаче“. Крупне „сузе“ очајнице теку му из очију. Читавих 48 сати чувари не дају слону ни кап воде ни залагају хране. Тек трећег дана ујутру махут му доноси воду и шећерну трску.

Тада већ почиње дресирање: прво да се навикне на присуство човека, на његов глас и на ватру. Када се ослободи првог страха одводе га у велики логор где престаје да „плаче“.

Само прах дана укроти тељи се служе суровим пос-

тупком: сатима витлају за жареним пламеним буктињама пред његовим очима и боду га копљем иза ушију и по сурли. Циљ им је да га навикну на пламен и да ублаже његов гнев.

Да би слон осетио како и живот у друштву човека може бити леп и угодан почињу да га мазе и да му чине разноврсне уступке. Данима му махути и фанди уз уво пезају благе и мелодичне песме о прашумским ветру и сочним пашњацима, хране га посласицама и млилу. Једна од њихових песама гласи:

„Ухватили смо те, слонче; живећеш са нама као брат, научићемо те на логорски живот, неговаћемо те, бићеш наша једина брига. Још дражи си нам од наших драгих које смо оставили у селу, крстарићеш са нама прашумом којом се разлиже пој хиљада птица и зујање инсеката. Спаваћеш са нама под звезданим небеским сводом.“

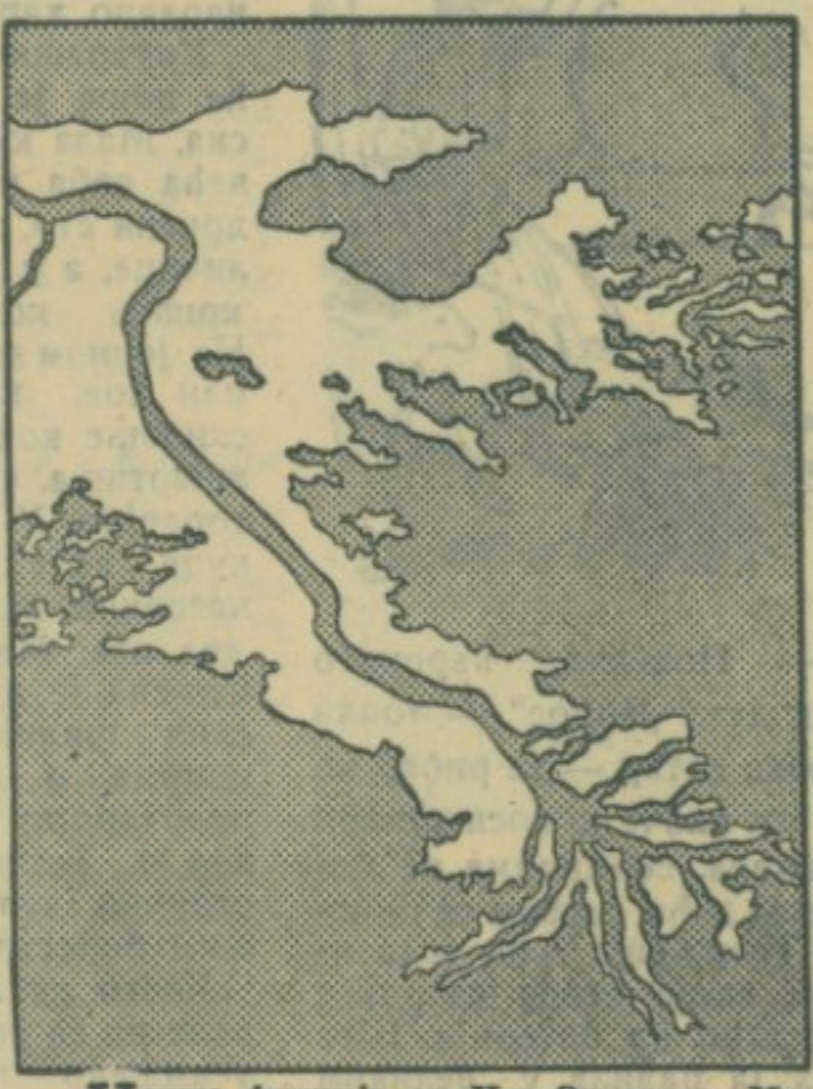
„Сузе“ слоно су се осушиле јер је и млада животиња осетила и бол и грубост и нежност и љубав. Најзад слон пристаје да једе — и то је његова прва капитулација пред човеком.

Од тог тренутка човек ће смети да стави руку на њега. Временом ће се попети и на његова леђа — то је друга победа укротитеља. Али слон се још не брати са човеком и његова краљевска гордост још није побеђена. Да би се то постигло потребно је пријати му доказ правог поштовања и искрене љубави: да му млади ловац приђе са граном банане. Дешава се да момак животом плати тај свој излив љубави: довољан је само један захват сурлом па да он заувек изгуби дах. Али прими ли слон то прво човеком којом се разлиже пој хиљада птица и зујање инсеката. Спаваћеш са нама под

ОТАЦ РЕКА

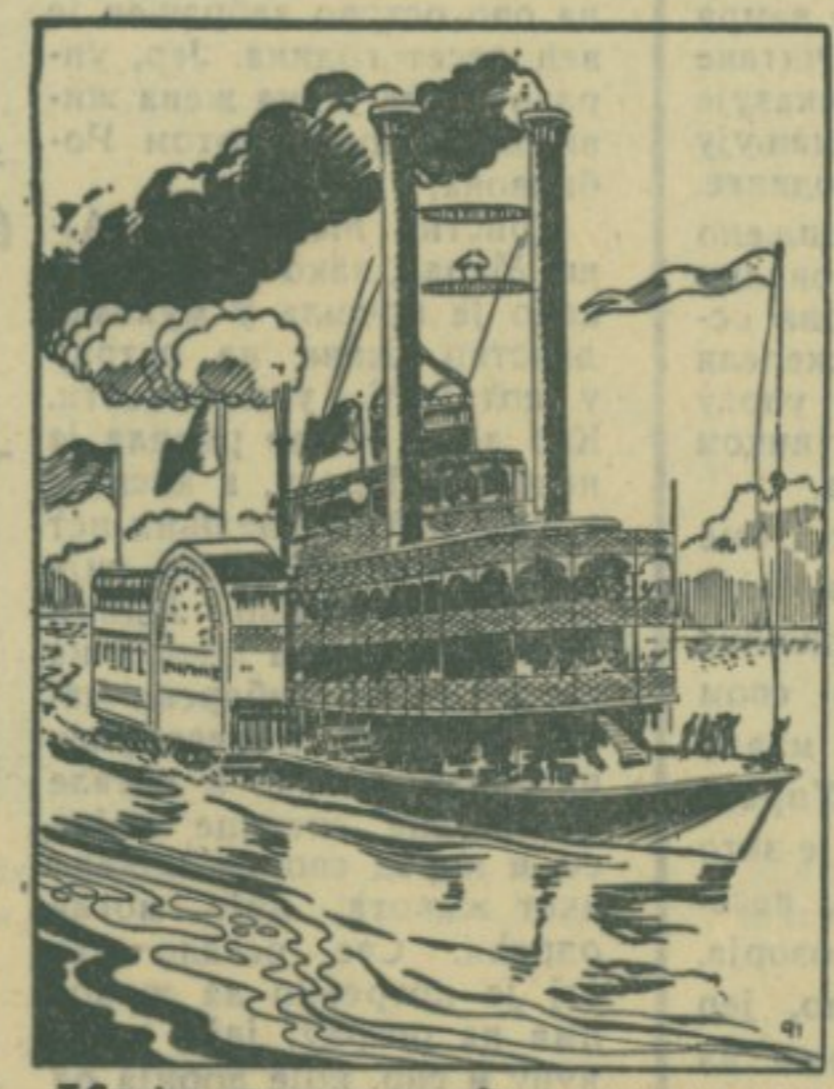
Године 1793. Ели Ватин је измислио крувачу — машину за одвајање семена памука од влакана — што је појевстило и поједноставило производњу. Услед овога су нагло почеле да кичу велике плантаже памука у пределима доњег тока реке која је обезбеђивала не само погодан и брз транспорт, него и наводњавање поља.

Нешто јужније од Њу Орлеанса, Мисисипи се разгранала у велику дeltu која по пространству одговара величини Холандије. Био би потребан теретни воз дуг 240 км да би избацио земљу коју сваког дана река наноси у залив. У току једне године преко 400 милиона кубних јарди слаке се на дно дeltu или самог залива.

Половином прошлог века почела је да цвета једна у оно време тинјачно америчка индустрија — пловећа позоришта на Мисисипију. То су били пространи бродови, украшени и грађени као прва велика позоришта. Бродови су ловили реком и застајали највише у удаљеним и усамљеним местима да би и људима који тамо живе иржужали разоноду и понутили им велику празничну повезујући их са спољним светом. Досељеници су били одушевљени овом новином и зато су та позоришта и њихове представе имали великог успеха. Мада су ови бродови одавно већ нестали са реке, уеномена на њих још свежа у Америци, јер је стално одржава музичка комедија „Пловеће позориште“.

Крајем прошлог столећа и почетком овог, бродови су постали праве „пловеће ладаре“ лукезно и скупоцено опремљене. Својим путаницама су иржужали сав конфор који је у то време био познат. Подухвати и подвале разних авантуриста, коцкара и сумњаних људи на овим бродовима постали су основа за разне приче, романе и комедије.

Један од најинтересантијих периода у историји ове реке, био је после 1800. године када су у воду ушле трке бродова. „Стаза“ је често била дуга и око 750 км — од Њу Орлеанса до Сент Луиса. Велике награде победничким бродовима доносила су и њиховим заповедницима славу и популарност у крајевима кроз које су пролазили.

Један од најстаријих америчких градова, Њу Орлеанс, био је прво под француском, затим под француском контролом, да би касније „куновином Луизијаном“ постао амерички град. Захваљујући својем положају, на ушћу Мисисипија у Мексички залив, Њу Орлеанс је постао један од најзначајнијих лучких градова у САД.

Преко реке Мисисипи изграђено је у току овог времена на стотине великих и мањих, и монументалних мостова. Најстарији је камени лучни мост у горњем току реке, који спаја велики град Минеаполис са Сент Полом у Миннесоти. А један од најчувенијих је мост Илз који спаја Источни Сент Луис и Сент Луис. (Наставиће се)

ХЕРОИ О КОЈИМА СЕ МАЛО ЗНА

Кад се пише и говори о тешким трагедијама које доживљавају људи на мору, у високим планинама и непроходним шумама, најчешће се помињу само учесници тих догађаја. Готово никад се не говори о правним херојима — професионалним спасиоцима. Њихова имена остају у сенци догађаја, обично су анонимни, а када страдају сматра се да су пали као војници на својој дужности.

У Француској су нарочито заслужни за спасавање пострадалих спасиоци са хеликоптерима. Има их свега неколико десетина а неколицина њих даноноћно надлежу друмова, приморске области и планинске литице алпског горја.

Најчувенији међу њима су Потеле који је са успехом извршио 1491 мисију и Ладуи који је 1408 пута учествовао у акцијама. Мада је њихов позив вратоломан Потеле је у приватном животу тих, добар отац и супруг. Својима никад не говори куда иде.

Чланови француске Цивилне заштите лете на познатим хеликоптерима „Алует“. Добро знају да у њиховом послу све зависи од присебности и брзине. Довољно је понекад да се само појави спасилачка летилица па да се живот тешко настрадао или исцрпљеног човека продужи за сат, два, па и више док не стигне права помоћ. Познато је да усамљеност и исцрпљеност проузрокују код алпиниста на стени или бродоломника на пучини брзу интоксикацију организма. Код морално и психички ослабљене жртве долази до блокирања рада бубрега и количина распалних материја које би требало преко њих да се излуче одлазе у крв због чега убрзо долази до тровања. То је био главни разлог што је овог лета у Алпима у групи Мазо-Бонати чији су учесници све сами мајстори алпинизма, било толико жртава. Ево како је покушано да се спасу настрадали алпинисти помоћу хеликоптера.

Било је вече када су Потеле и Ладуи позвани преко радија. Појавили су се одмах изнад Шамонија где су светлости почеле таман да се пале. Знали су да ће имати да савладају уско грло Малог Сен Бернара и да ће на својим крхким хеликоптерима морати да се боре са снажним ударима бочних ветрова који их сваког тренутка могу смрскати о литице. Метеоролошка служба је јављала да су облаци врло ниски и да је време лоше. Пре него што ће спустити слушалницу интерфона Потеле је саопштио:

— Ако будем имао среће провући ћу се бар у последњем тренутку.

Требало је да се пребаци на италијанску страну коју је слабије познавао. Његова „Алует“ је летела готово изнад самих гребена према Курмајеру. Било је тако облачно да је на неким местима прелазило свега неколико десетина сантиметра изнад снега. Ветар се поигравао апаратом. Ноћ је постајала све тамнија.

Око девет сати су се доле појавиле две три светлике. Неколико минута касније, без икакве помоћи са тла, хеликоптер је на узаном простору атрирао. Рапорт поручника Потелеа је прича о узбуђивим часовима који су следили:

— У Курмајеру смо сазнали да су се гласови настрадалих алпиниста чули из глечера Фресне и да се француски водич Ребифа спремао да крене са специјалним материјалом за поврешене. Ветар је дувао брзином од сто километара на сат. Требало је из хеликоптера да се баца материјал. У пет ујутру, пред сам полазак хеликоптера, стигао је један исцрпље-

Спасиоци са хеликоптерима често су приморани да изводе праве акробације да би помогли настрадалима

ни италијански водич и испричао о појединостима трагедије. Бонати и Галијени донели су мртвог Колмана у склоништу Гамба на висини од 2600 м. Остали чланови експедиције: Ојони, Мазо и Гијом налазе се мртви у глечеру Фресне.

Према томе, требало је променити план лета. Познати француски алпинист и водич Ребифа попео се у хеликоптер који је полетео ка склоништу Гамба, у једном планинском котлу где су ковитлаци ветра онемогућавали спуштење. Место за атерирање је било толико косо да је хеликоптер могао да се

терирао на превоју високом 4.400 метара а широком свега два и по метра. Спасео је једног алпинисту који је приликом пада разбио лобању. Потеле је овог лета на врху Моду уз помоћ једног жандарма-смучара спасао другог алпинисту који се повредио приликом пада и остао удаљен око 9 часова пузања по стени до најближег свратишта.

Спасиоци никад не причају о опасностима које предузимају. Недавно су Потеле и Ладуи извели несвакидашњи подвиг: спустили су се на сам врх Мон Блана. Они су били први Французи којима је то пошло за руком. Један алпиниста им се тада злобно подсмехнуо.

— Није то ништа, зашто се не спустите на врх Егиј Верт?

Један од најнеприступачнијих врхова у Алпима чије име на нашем језику значи „Зелена игла“ има површину која није већа од обичног стола за ручавање. Сутрадан, не говорећи никоме ништа, они су пошли у нову пустолу. После сат и по маневрисања успели су да се спусте на сам врх Игле. Половина смучки хеликоптера

Последња упутства пред узлетање

чврсто држећи уз себе спасоносне лекове. Када се нашао изнад саме куполе бацио их је у наручје другог чувара куле који је изашао да их прихвати. У истом тре-

нутку један талас висок преко 30 метара замало није однео обадва човека у море. По завршеном послу спасилац се успузао уз кабл и вратио у хеликоптер.

Хеликоптер на врху куле светиње

ослони о тло само једном својом смучком. Ребифа је са спасилачким материјалом успео да искочи из њега. У истом тренутку стигао је у свратиште један преживели члан експедиције доводећи исцрпљеног и повређеног Мазоа. Хеликоптер је одмах узлетео и однео Мазоа до Курмајера. Време је било све лошије, снег је стално падао а видљивост износила једва три метра. Извршено је осам летова. У четрнаест часова Мазо који се нешто опоравио пребачен је хеликоптером у Лион. На превоју Сен Бернар летели су изнад земље, али је ипак несрећени стигао у болницу Сен Лук у 15 часова.

Познати су и други примери пожртвовања и самопретора спасилаца са хеликоптерима. Недавно је, за време буре, врло значајна кула светиња Нивидик у Атлантском океану престала да функционише. Да бродови не би изгубили оријентацију и насукали се, морало се нешто хитно предузети. Таласи од преко 10 метара онемогућавали су пристајање уз острвце на коме се кула налази. Позван је онда у помоћ хеликоптер. Изводећи праве акробације, пилот цивилне заштите се спустио са хеликоптером на врх куле светиње који има свега неколико квадратних метара. Електричар је брзо поправљив квар.

Пре две године је Ладуи са својим хеликоптером а-

налазила се на чврстом тлу својом смучком. Ребифа је а друга половина је штрчала изнад амбиса од преко 4.000 метара!

На жалост, спасавања се не завршавају увек срећно ни по спасиоца. У Фрежису су капетану Блазију елисе хеликоптера одрубиле главу. У Алпима је капетан Колар жив изгорео са својом посадом, у Етелу су у списак палих на пољу части Цивилне заштите уписана имена двојице пилота који су пошлели да спасу бродоломнике са једног насуканог брода. Пошто су спасли пет људи пилоти су бачени разјареном стихијом у таласе.

Последњи подвиг Цивилне заштите било је спасавање тешко оболелог чувара из куле светиње Армен по жестој бури која је беснела на Атлантику. Ветар је дувао 130 километара на сат а таласи су достигали висину од 33 метра! Ниједан брод нити чамац није могао да пристане уз усамљено острво Сен. Болесник је једва тешко болестан. Пилот је сео у хеликоптер, пошто су му јавили да на кули нема телевизијске антене. На жалост, вест је била погрешна. Изнад саме куле он и његов пратилац су са ужасом угледали мотку високу шест метара.

Да би се лккови могли спустити на куполу куле светиње морали су да прибегну правој акробацији. Помоћу кабла који је спуштен кроз отвор помоћник је склизнуо читавих петнаест метара

Шта ко пије?

Французи изгледа држе рекорд у пијењу минералне воде, јер се она у њиховој земљи троши годишње око 30 литара по глави становника. У Финској се троши 20,7 литара, а у Шведској 0,95 литара.

Рекорд у погледу пиња не држе Немци, како многи мисле, већ Ирци са 132 литара по становнику годишње. На супрот њима су Финци са 0,40 литара; Французи пије 33, а Немац 88 литара годишње.

Воћни сокови се нигде не троше у довољној количини. Највећи потрошачи су Швеђани са 2,7 литара годишње по становнику, што свакако не представља нарочиту количину.

Млеко и млечни производи највише се троше у Финској — 271 литар годишње по становнику, у Холандији 149 а у Француској 72 литара.

ЖИВОТИЊЕ КАО САМАРИЋАНИ

Да се и животиње узамљано помажу у муци, готово и није познато. Влада мишљење да су животиње сурове и да се међусобно убијају, чак и кад су исте врсте. То се стварно и дешава, али само кад здраве животиње осете да она болесна или рањена никад више неће моћи сама да се снабдева храном или да се слободно креће и избегава непријатеља. Тада је убијају, али то треба сматрати убиством из милосрђа.

Али ако је животиња само рањена, друге јој прилазе, помажу и спасавају. Ову особину су многи истраживачи приметили код слоновна Африке и Индије. Крдо које би било нападнуто разбежало би се у паничном страху остављајући своје рањенике. Но после кратког времена вратили би се и заједничким снагама помогли рањенима да се склоне. Веома пажљиво би помоћу својих кљова подигли рањеника, узели га између себе и полако га одгурали на сигурно место, далеко од непријатеља.

И мајмуни, а нарочито павијани, показују самарићанска осећања. Посматрани су павијани који су својом ужасном заједничком дреком и страшним млатаранем отерали леопарда који је напао једног од њих. Дешавало се чак да су павијани напали леопарда пре него што се овај дочепао плена и растргли га на комаде.

И код лавова постоји љубав према ближњима. Ловци на лавове су чули и видели да лав који је запао у вешто постављену клопку, стане да риче и чудним крицима позива у помоћ. Цели чопор ла-

без хранитеља. Мачка често прима штенад, па чак и пачиће. Дошло је и до срдачног пријатељства између канаринца и мачке, који су иначе смртни непријатељи.

Међу крилатим становницима

вова се одазове, стане око клопке и онемогући ловцима да приухваћеној животињи. У стању су да стоје по целу ноћ пред клопке, тако да штите лава и од других животиња које би могле да искористе његову немоћ да се брани.

И код бивола и других дивљих животиња, које живе у крдима, запажен је нагон да помогну сроднику. Али само кад је исте врсте.

Међутим код домаћих животиња се често дешава да мајка једне врсте прими младунце друге, ако су остали

ма шуме постоји други начин међусобне помоћи: ако једна птица осети опасност, она ће одмах да обавести остале пијукањем, звиждањем или другим сигналом. Такво упозорење се преноси веома брзо на велике даљине.

Делфини су такође међу собом прави самарићани. Ако је један рањен, остали му помажу: подвлаче се под њега подижу га својим телима на површину мора, како би могао да удахне ваздуха. То чине сложено све док болесна животиња не оздрави или не угине.

Читаве породице долазе да виде трке римско-америчких двоколица. Трке се одржавају на пешчаном тлу у облацима прашине. У почетку, ове трке су биле само разоноде а данас су права страст.

БЕН ХУР XX ВЕКА

Један нов спорт пренет из савезне државе Ајдахо освојио је Сједињене Америчке Државе. У метална колица са гуменим точковима, која у многим подсећају на старе римске двоколице, упрежу се два млада коња. Американци из разних крајева одушевљавају се тим тркама. Оно што им се нарочито свиђа то је — њихово античко порекло. Али нимало није лако управљати таквим двоколицама јер услед њихове нестабилности често долази и до превртања. Најбољи америчко-римски возачи су пољопривредници „старе школе“, који више цене и воле коње од модерног трактора.

У ПОДВОДНОЈ ГРОБНИЦИ

Поручник фрегате Питер Кибл стајао је на металној платформи која се лагано спуштала ка морском дну. У глаомном гњурачком оделу овај средовековни човек није се осећао нимало угодно. Изнад њега се на немирној површини мора љубао специјални брод британске ратне морнарице „ХМС Салвор“ док су свуда око њега браздале таласе корвете које су чували спитфајери.

Дубоко испод њега налазила се потопљена немачка подморница У-307. Адмиралитет је веровао да се у њој налази нови уређај за ноћно посматрање помоћу инфра-црвених зракова.

Пре акције изграђен је специјалан модел подморнице у природној величини, у коме се сваки детаљ подударало са овом немачком. Ту се Кибл сатима вежбао да у потпуном мраку напила пролаз и место на коме је, веровали су, смештен необичан уређај.

Погођен подводним бомбама са разарача брод се налазио на близу 80 метара дубине што је било отприлике двоструко више него докле је поручник, командир специјалног одељења гњурца, икада раније стигао.

Спуштали су га лагано да би се навикао на промену притиска. Светлост која је долазила са површине лагано се губила и уступала место тамнозеленој боји воде која је сваког тренутка постајала све тамнија. Када је платформа спуштена на 30 метара, она се затреса и стала. Одатле је морао да настави роњење сам. Незграпно се ухватиши за челичну ужад он сиђе са гвозденог постола. Бацни последњи поглед ка површини која је остајала изнад њега и на хиљаде ситних сјајних мехурића ваздуха ухваћених по каблу којим је био везан за брод.

Са сваком метром постајало је све мрачније. Тишина је била тешка а притисак изазивао бол у глави. Горе су људи разговарали, пушили — припадали другом свету. Било му је хладно али више од нечега у њему самом него услед температуре воде. Почео је да понавља у себи: „Не сме да ме ухвати паника, не смем да дозволим да ми се увуче страх у кости“.

Одједном је осетио како је ногама ударио о нешто. У полумраку је назрео да је додирнуо ивицу палубе потопљене подморнице. Лагано је почео да корача по клизавом металу. Прошао је поред топа који је био чудно накретан. Са муком се узварао уз командни торањ и на врху се ухватио за стуб перископа. Потражио је поклопац за улаз у унутрашњост подморнице. Био је отворен. Сагнуо се да испита мрљаву рупу која је подсећала на улаз у гробницу што је у ствари и била за ко зна колико немачких подморничара.

Неколико тренутака стајао је покушавајући да удахне ваздух и прикупи храброст да пође у мрак.

„Смири се! Не гушиш се услед недостатка кисеоника већ што те је ухватила паника. Ако тако наставиш нећеш издржати ни два минута а тек си почео. Смири се. Покушај да се спустиш...“ — говорио је сам себи. И заиста после неколико секунди дисања му је почело да постаје нормалније мада је још било кратко и гласно толико да га је чуо.

У ушима му је зазвучао сигнал телефона из његовог гњурачког шлема којим је био повезан са површином. Један шуштави глас упитао га је да ли је све у реду. Уместо да одговори нешто, притиснуо је само брадом тастер што је онима горе дало сигнал да је све добро.

Када је избројао да се на-

лази на последњем степенику, нога му удари у нешто меко. При слабој светлости светиљке коју је носио он са гађењем виде да заглављен

На дубини од 90 метара, у потопљеној немачкој подморници, поручник Кибл провео је три часа да би демонтирао нови уређај за ноћно посматрање

на улазу лежи леш једног од чланова немачке посаде. Уз тешку муку уопео је да га оклони и најзад се нашао у одаји одакле је капетан подморнице помоћу перископа посматрао површину док су пловили под водом.

Нагнут на жице које су придржавале уређај за посматрање, покушао је да се сети тачног распореда са којим се до детаља упознао на макети док је вежбао. Установио је да мора да се окрене за 90 степени на десно и да крене неколико корака на пред. Светиљка му у овом простору који је испуњавала вода уместо ваздуха, није значила ништа. Морао се ослонити на распоред који је научио — да пронађе на стено.

Пипајући испред себе ударио је у нешто и проверавајући схватио да је то табла са картама и навигационим инструментима. На другом крају напила велики метални лењир којим су извучене линије курса пловидбе. Наставио је да пипа уза зид подморнице. Радио је сигурније јер се показало да су они који су направили макету у којој је вежбао заиста до танчина познавали унутрашњост немачких подморница.

У ушима му је поново зазвучао глас са површине:

— Да ли ме чујете? Поручниче, сувнише сте дуго остали под водом. Боље ће бити да се вратите на површину. Дајте знак!

Кибл је брадом притиснуо тастер и наставио да трага. На неколико метара даље напипао је тачно на месту где су научници у адмиралитету претпостављали да се налази — кутију са главним уређајем за инфра-црвене зраке.

Пошто је тачно одредио место на коме су се налазили шрафови Кибл дохвати из платнене торбе један јачи шрафцигер. Наместио га је где треба али осети само како му при првом окрету оштрица склизну из незграпне рукавице и пропаде негде. Да се сачне није могао јер се више никад не би уопео да подигне. У торби пронађе нека јака клешта и помоћу њих и француског кључа олабави шрафове. Најзад после напора који је, чинило му се, трајао дуго сви су ексери били извађени. Остало је само да кутију помери из њеног лежишта у зиду. Али се она није мицала. Покушао је да је одвоји ножем но он се преломи.

Био је очајан. Зар после оvolико напора и мучка да при зна да је побеђен и изађе напоље празних шака? Горе од тога било је сазнање да ће морати онда још једном да долази овамо. А све би на свету пре урадио него да се још једном спусти у утробу подморнице. Онда му на ум паде — велики метални лењир који је могао послужити као изврсна полуга.

Кутија се под његовим притиском одвојила од зида Кибл ју је пажљиво прихватио и лагано кренуо ка улазу. Попео се уз клизаве степенице и нашао се на командном торњу. Наслонио је

главу на одређено место у шлему и почео да дозива површину:

— Хало, патуба... Хало... Почните да ме извучите. Пошаљите корпу за терет.

После неког времена док га је уже лагано вуцкло нагоре, поред њега се појави корпа у коју смести уређај и она убрзо — нестале ка површини.

Пењање се настављало, али се Киблу чинило сувише споро. Глас из телефонске слушалице га је упозоравао да стане на одређеној дубини да би му се организам навикао на смањени притисак. Али он

није могао да чека. Оштрим гласом је рекао у микрофон:

— Изоставите задржавање, одбацујем баласт и излазим на површину. Одавде ћу право у комору. Не могу више да издржим.

Минут касније његова глава у металној касици појавила се на површини. Пошто су га извукли на палубу морнари су га дограбили и у гњурачком оделу убацили у комору за декомпресију. Било му је зло, и доктор који га је дочекао љутило је зартео главом. Поручник је под водом провео 3 сата и 7 минута.

АНЕГДОТЕ

Познаје га

Кад је једном лабуристичка партија била у Енглеској на власти неки страни дипломата запитало је Черчила да ли ће доћи до рата.

— Не — одлучно му је одговорио Черчил. — Кад је мистер Шинвел био министар за угаљ, у Енглеској угља није било. А он је сад министар рата...

Дикенсова прича

Дикенс, најпопуларнији енглески романописац 19. века, вратио се са свог првог путовања у Америку са следећом причом:

— Једној младој девојци која је путовала истим бродом као ја удварало се пет младића. Она није знала за кога од њих да се одлучи јер су сви били сличног имовног стања и сличних личних особина. Неко од путника дао јој је овакав савет: „Скочите у море и удајте се за оног који буде скочио за вама“. Девојка је тако и учинила.

Четири младића скочила су за њом. Када су девојку и младиће извукли на палубу она запитала капетана:

— А шта сад да радим?
— Удајте се за оног који није за вама скочио. Он има највише здравог разума — посаветова јој капетан.

Девојка је послушала капетанов савет.

Расејани научник

Алберт Мичелсон, први амерички добитник Нобелове награде за физику, био је веома расејан. Једног дана, пошто је ручао у неком клубу упутио се у гардеробу по свој капут. Задубљен у мисли, дограбио је први који му је дошао под руку, обукао га и изашао и не приметивши да је то капут шивен за човека знатно крупнијег и вишег од њега.

Мало доцније Мичелсон се вратио у клуб и упутио канцеларију поред гардеробе. Бацивши пар кожних рукавица на сто, љутито се обрати службенику:

— Зар ви не водите рачуна о стварима које се оставе у вашој гардероби? Ко је стрпао ове рукавице у мој капут?

Не сачекавши одговор, журно је напустио клуб у капуту који му је сезао готово до чланака и из чијих му рукава нису вирили чак ни врхови прстију.

АУТОМОБИЛ БЕЗ ВОЛАНА

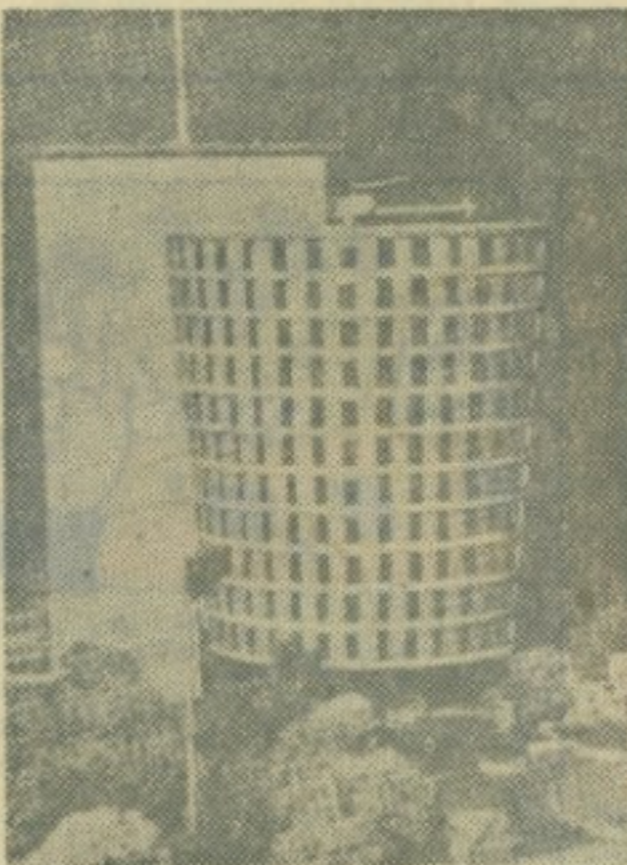
Један од највећих „шлагера“ на изложби аутомобила одржаној ове године у Брислу, била су велика луксузна кола марке „Крајслер“ на којима је њихов сопственик извршио 25 „поправки“. Стартер ставља мотор у рад не помоћу кључа, већ покорављујући се усменом наређењу возача. Помоћу усмених „упутстава“ мењају се брзине, па чак и за

окрети изводе а да се волан и не дотакне ручком. Заправо, кола и немају волан. Слично кибернетичкој корњачи, аутомобил сам, без учешћа возача обилази све препреке које му се нађу на путу. Кола немају простор за прт

љаг јер је он у ствари читав испуњен веома сложеним апаратом где прво место заузима електронско-рачунска машина, а затим разни „рецептори“ који примају звучне сигнале, као и мали радиолокатор који открива препреке на путу.

За новац потрошен на реконструкцију кола могло би се купити двадесетак нових аутомобила. У питању је, судећи по свему, „проналазак ради проналазаска“. Све новотије на изложеним колима биле су познате још и раније али се оне не примењују у индустрији аутомобила просто због тога што нису потребне, па чак су у извесном смислу и штетне. Проналазач је своја кола возио на самој изложби, али стручњаци сумњају да би се тешко угодило у таквим колима да се провоза улицама великог града, па чак ни обичном аутострадом.

ШКОЛА ЗА ВЕЛИКЕ ГРАДОВЕ

Архитект Вилијем Бријеркер пројектовао је у Америци ову школску зграду чудних геометријских облика: предњи део са учionicима личи на сасвим зарубљену купу а задњи део где су лифтови, степениште и инсталације — има облик правоуглог паралелоипеда. Оваква зграда са 11 спратова може да се сазида на знатно мањој површини него обично и зато је погодна за пренасељене градске четврти.

ДУГЕ УШИ

Бенглески школски лекар доктор Батл утврдио је да на десет бенглеских ученика основних и средњих школа долазе два са претерано дугачким ушима. Према његовом мишљењу, то долази отуд што многе мајке за казну вуку своју децу за уши.

ДА ЛИ СЕ ИЗГУБИО ТОЧАК

Овај аутомобил није изгубио десни предњи точак у некој несрећи. Скинули су га инжењери фабрике аутомобила Крајслер да испробају стабилност овог новог модела. Ради баланса у задњи део су поставили товар од једне тоне и тако се возило 9 и по часова — од Чикага до Детроита брзином од 70 км на час.

СВЕТСКА ПРОИЗВОДЊА У ПРОШЛОЈ ГОДИНИ

У 1960. години произведено је нафте 1560 милиона тона, а масноће, биљног и животињског порекла, 32,6 милиона тона.

Кукуруза и зоби је прикупљено у истој години 338 милиона тона, што представља рекордну цифру, јер је у 1959. за 12 милиона тона било мање.

У економској 1960/61 години светска производња кафе је износила 4,5 милиона тона, што је такође рекорд јер по већање износи 85% према периоду 1951—1955. године.

Светска производња конзерви у прошлој години је износила 30 милијарди кутија по један килограм а њихова вредност је процењена на 10 милијарди долара. Највећи део, једна шестина, или 6 милијарди, отпада на конзервисано поврће, на воће и сокове 4,8 милијарде, суше 3,2 милијарде, млеко 3 милијарде, месо 1,4 милијарде и рибе на 1,2 милијарде.

Производња вештачких материја у прошлој години је забележила висок скок. Укупна производња износи 5 милиона тона, од чега само синтетичних материја 809.000 тона, и то без источњевропских земаља и Совјетског Савеза. У 1935. години било је произведено само 200.000 тона.

Овогодишња светска производња чаја се цени на 963.000 тона док је прошле године била мања за 35 тона.

Пшеница ће у економској

1961/62. години, код 4 највеће светске извозника: Сједињених Држава, Канаде, Аустралије и Аргентине износити 52 милиона тона.

Из кампање 1960/61. треба да буде произведено у свету 56,3 милиона тона шећера од репе и трске.

Трактор-амфибија

Амфибијски трактор, направљен у СССР, користи се за скупљање стабала која се сплавовима спуштају низ реку. Његов труп је у облику чамца а покрећу га снажни млазери воде која улази на предњи крај а избацује се под великим притиском позади. Куке на предњем крају служе за прикупљање и подизање стабала.

СОБА БЕЗ ЕХА

Авионске антене и антене за васионске бродове пробају се у овој соби дугој 12 метара чији су зидови, под и таваница тако уобличени да апсорбују радио-таласе и готово потпуно упијају ехо. Поред тога одлична изолација спречава мешање гласова споља.

Јесте ли већ чули да...

... жене у Француској које су у 19. веку желеле да носе панталоне морале су да имају

нарочиту дозволу окружног начелника. Ова уредба издата је 1800. године и досад званично још није повучена.

... за 3.600 гроша израдио је 1834. године иконостас за цркву у Топчидеру Земунац Константин Лекић. Тај се иконостас сада налази у цркви у селу Баричу, између Београда и Обреновца а садашњи иконостас у Топчидерској цркви израдио је Степа Тодоровић.

... прва локомотива изграђена у нашој зем-

љи у Мајданпеку 1882. године носи име Милан.

... у Србији је основан први музеј 1837. г. и то у Крагујевцу. У ствари то је била минералозна збирка коју је кнез Милош добио од немачког природњака барона Хердера који је путовао по Србији.

... ако хор женски, мушки или мешовити пева без пратње инструменталне каже се да пева а сарпела.

... полка, чешка народна игра, слична је нашем дрмешу у двочетвртинском такту; бр-

за полка се зове галоп а још бржи је Фуријант. Њих су увели Беджих Сметана и Дворжак у концертну литературу.

... дужина гласних жица, у ствари набора за произвођење гласа, код жена варира од 14 до 20 см а код мушкараца од 20 до 27.

... у 16. веку Дубровчани су у Београду представљали водећи слој трговачког стадежа.

... народи који су живели у данашњем Мексику писали су не

у водоравним, већ у усправним линијама, и то одоздо нагоре.

... музика написана за мале инструменталне ставове, од октета закључно, зове се коморна, зато што се изводи у мало већој соби комори.

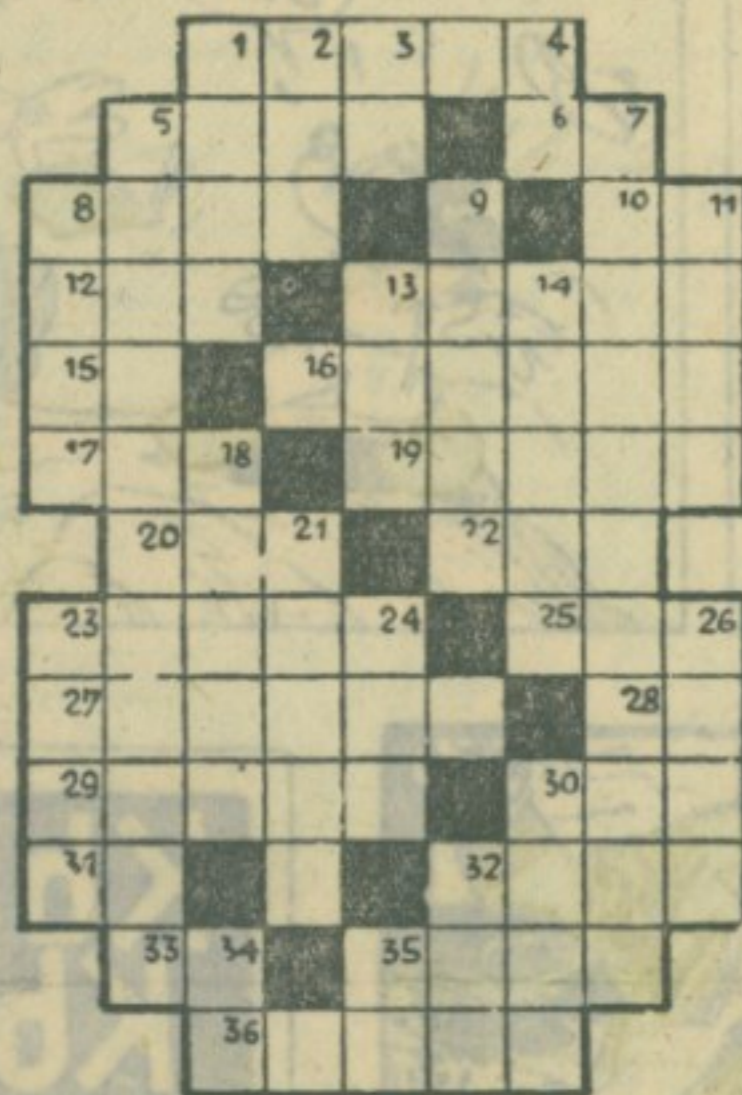
... једна од највише употребљаваних речи у језику старих Римљана била је реч поздравна „аве“! Научници сматрају да је она феничан-

ског порекла и да су је Римљани примили од Картагињана, својих најљућих непријатеља.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) шаргарепа; 2) град у Француској; 3) екстремитет; 4) грофовија у Енглеској; 5) предлог; 6) грубо сукуно; 7) пројектована пруга; 8) музичка нота; 9) плен, ред; 10) папагај; 11) острво у Средоземном мору; 12) трчање; 13) совјетски шаховски велемајстор; 14) делокруг; 15) млечни производ; 16) повреда (мед.); 17) домаћа животиња; 18) пакет у облику ваљка; 19) наша филмска глумица (Марија); 20) два сугласника; 21) украјина; 22) показна заменица; 23) део шаке; 24) место погодно за купање.

Усправно: 1) лева притока Драве; 2) речна и морска животиња; 3) два сугласника; 4) хемиски знак за злато; 5) савремени амерички песник; 6) довитљивост; 7) жага, врућина; 8) део Ријеке; 9) шаховска фигура; 10) екипа; 11) збирка географских карата; 12) област на којој је нека биљна или животињска врста распрострањена на Земљи; 13) новчана јединица у Чехословачкој; 14) остатак од пожњевене жита у пољу; 15) узвик нестрпљивости; 16) река у Француској; 17) благодина; 18) бит, суштина; 19) скраћеница за аутономну покрајину; 20) сјеца.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) трс; 2) оба; 3) Тресибаба; 4) Ван; 5) Крик; 6) Иа; 7) ада; 8) Ур; 9) дерм; 10) жица; 11) ноа; 12) ине; 13) креја; 14) ала; 15) аба; 16) Рот; 17) Валери; 18) ра; 19) асо; 20) но; 21) инат; 22) Вран; 23) лав; 24) три.

Усправно: 1) Травен; 2) рен; 3) С(теван) С(ремац); 4) Об; 5) Бак; 6) Абурице; 7) твид; 8) Инд; 9) Акра; 10) амара; 11) ажија; 12) рок; 13) ина; 14) Елзас; 15) Обојна; 16) морнар; 17) април; 18) ал; 19) ре; 20) пиони; 21) Ват; 22) лав; 23) ав; 24) прт.

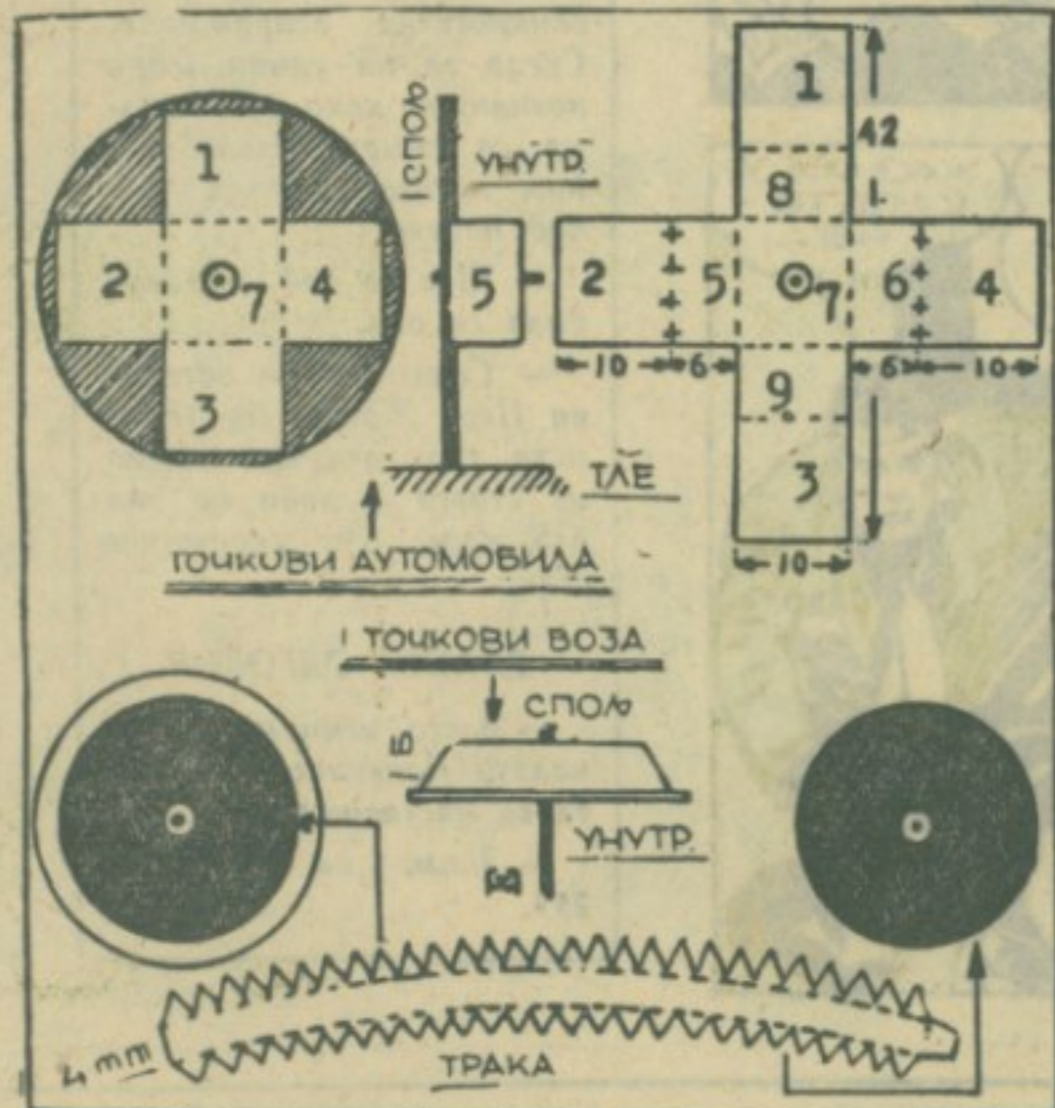
НАПРАВИ САМ

ТОЧКОВИ

Ма какво возило да начините — од картона или папира, точкове ћете увек најтеже направити, јер ће им недостајати стабилност односно дебелина. Ево шта вам је потребно за точкове аутомобила или воза.

За аутомобил: направите и исечите 4 точка са пречником 38 милиметара (леви цртеж, горе). Тада треба да направите неку врсту крста (горе, десно) чијем ће сваком делу одредити трећину,

дакле 10 милиметара за једну страну (2) толико за центар (7) и толико за другу страну (4). Исто толико и за 1 и 3. Затим овај крст пресавијте на унутрашњу страну по свим тачкастим линијама (квадрат у центру и још две линије између 1 и 3 и 3 и 7) затим на спољашњу страну по линијама означеним крстићима. Дебелина избочања ће бити 6 милиметара. На ово залепите комад округлог картона — точак. Погледајте наш

горњи цртеж у средини — тако изгледа точак гледан са профила. Сада имате довољну дебелину потребну да се точак стабилно држи на осовини обично начињеној од гвоздене жице.

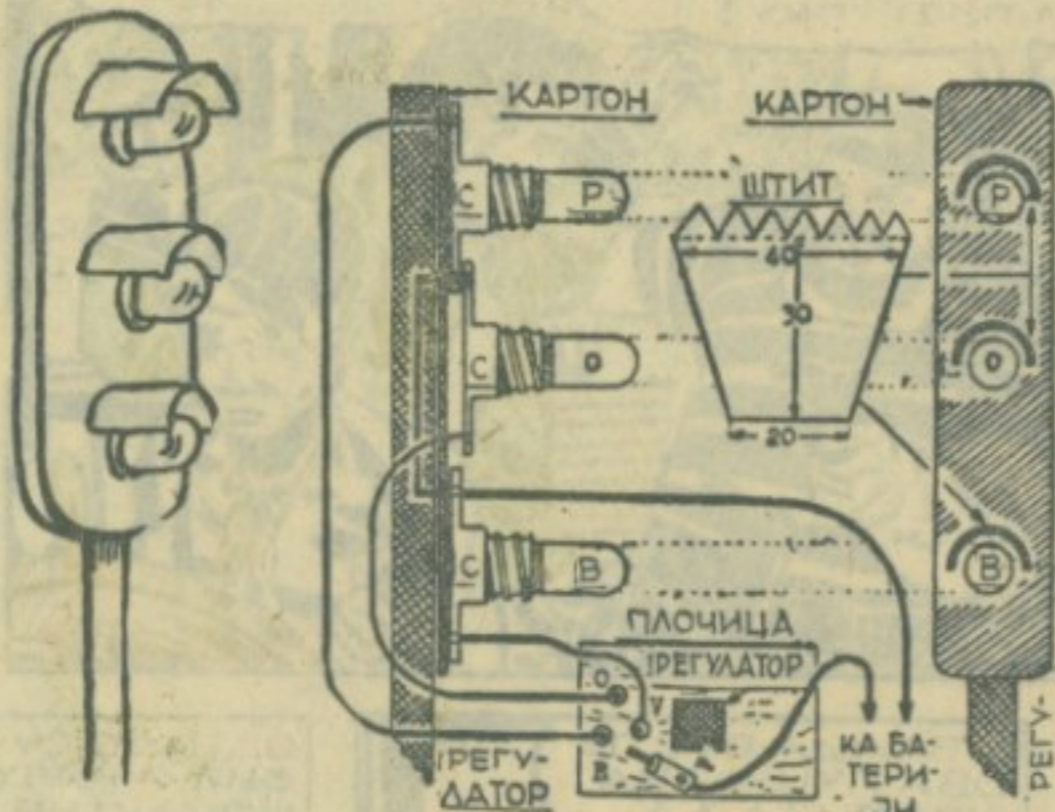
За воз: ови точкови су увек у смањеној мади одређеног размера: 43 пута мањи од нормалних точкова на возовима. Значи, направите точкове који имају пречник од 24 милиметра (прини точак, лево, а горе гледан са профила). Трака В коју видите доле, ширина је 4 милиметра и њу ћете лако прилепити на круг точка. Она ће му у ствари и дати дебелину. Али пошто је она косо кројена други — спољашњи круг који она ствара биће мањи — 16 мм у пречнику па ћете округли картон са толиким пречником и прилепити са спољашње стране точка који ће за толико постати дебело. И ту је осовина од гвоздене жице.

Овакве точкове можете да употребите ма за какво возило које сте претходно сами начинили.

СЕМАФОР

У већим градовима нема детета које не зна шта је семафор и да се он састоји од три сијалице: црвене која опомиње пролазнике на застој, жуте — припремаје и зелене — слободан пролаз. Да бисте и ви сами могли да направите семафор за игру са вашим друговима, пажљиво радите према нашим упутствима.

Потребне су вам три мале сијалице и три држача (С)

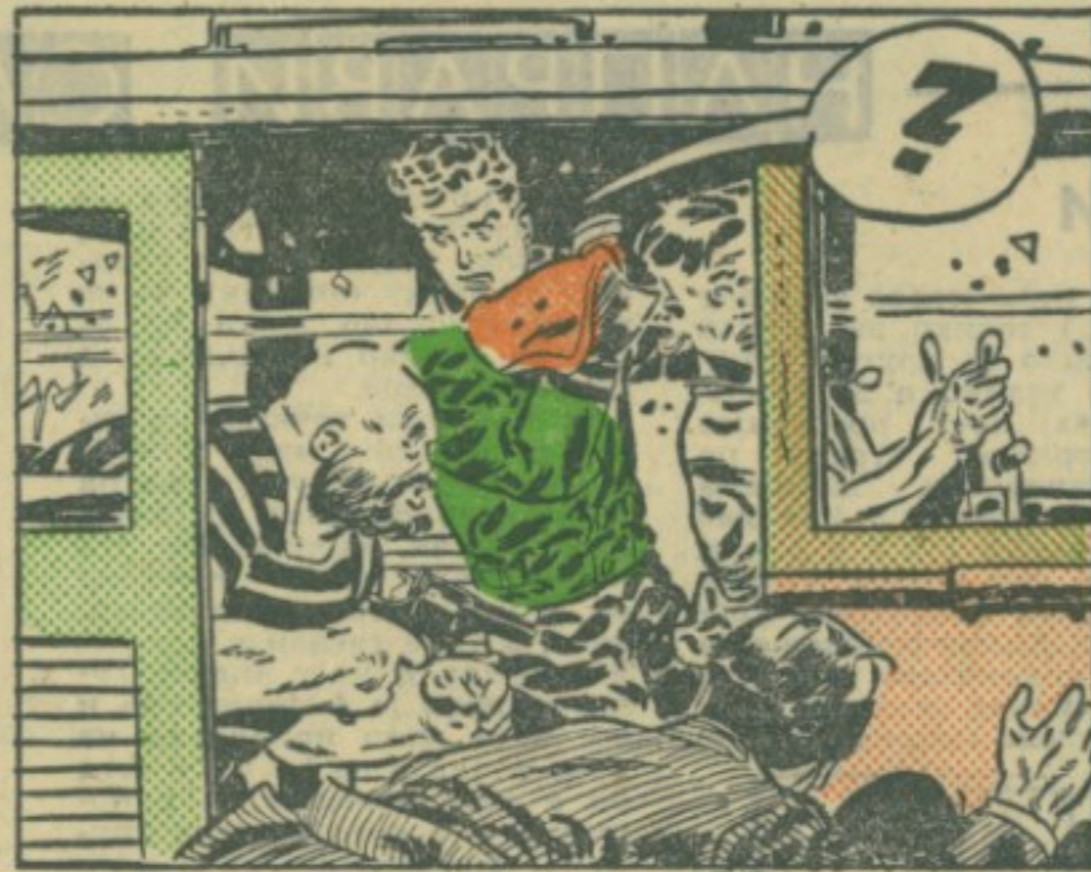

које видите на нашем левом цртежу. Сваки држач има по два вода. Према томе спроводник једног држача повећаће их сва три са батеријом. Слободни су остали по један вод на сваком од ова три држача, а сваки улази у по један фасунг учвршћен на једној плочици од танког дрвета. У средини плочице је уметнут један мали регулатор који је извор тробене светлости (обележен на нашем цртежу коцкасто). Држачи су напетљени на мало дебљем картону који је на цртежу осенчен.

Сад погледајте десни цртеж на нашој слици пре него што је семафор сасвим довршен. Најпре обојте једну сијалицу (Р) црвено, другу (О) жуто и трећу (В) зелено. Не заборавите да од батерије треба да пође друга жица до утикача Ф који може да се увуче у један од фасунга О, В или Р и на тај начин наизменично осветли — жуто, зелено или црвену сијалицу.

Ако хоћете баш потпуно исти семафор као на слици онда не смете заборавити ни штит изнад сваке сијалице који ће спречити да сунчеви зраци дању, а ноћу фароки аутомобила, засене светљике услед чега би постале невидљиве.

При крају треба додати још ово: жице спроводнице — на цртежу приказане другим црним линијама — треба да буду изоловане, изузев на својим крајевима, где треба да дођу у додир са држачима С, фасунзима О, Р и В и са електричном батеријом.

Ква-Ква!
увећује Паја Патак

ЛАТИНСКИ
— Уја Пајо, знам ли ти латински? — пита га Гаја.
— Наравно, како не бих знао!
— Онда, молим те, реци ми ита на том језику значи МСМХЛГ?
ИПАК ЈЕ МОГУЋНО
— Отац једног мог друга још иде сваког дана у основну школу! — рекао је Раја.
— Ух, Рајо, али ти крупно лажеш! — зграуно се Шиља.
— Зашто? Па његов отац је учитељ!

СЕЛИ СЕ
Пера Ждера био је некада богат, али је због банкротства осиромашио. Срела га на улици једна познаница како иде полако са само једном овећом кутијом цигара испод назуха.
— Шта је то? — зачудила се она.
— Селим се! — одговори Пера Ждера, јер је заиста тог тренутка ишао из старог у нови ко зна већ који, све скромнији стан.

ВЛАЈИН ОДГОВОР
— Влајо, реци ми где се налази Копенхаген? — пита га наставник.
— Знам, на таласима 255.